

Informatīvais ziņojums “Par priekšlikumiem valsts budžeta ieņēmumiem un izdevumiem 2021.gadam un ietvaram 2021.–2023.gadam”

Pamatojoties uz Ministru kabineta (turpmāk – MK) 2020.gada 26.februāra rīkojumu Nr.67 “Par likumprojekta “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021., 2022. un 2023.gadam” un likumprojekta “Par valsts budžetu 2021.gadam” sagatavošanas grafiku” un 2020.gada 2.septembra MK sēdē nolemto, Finanšu ministrija ir sagatavojusi informatīvo ziņojumu “Par priekšlikumiem valsts budžeta ieņēmumiem un izdevumiem 2021.gadam un ietvaram 2021.–2023.gadam” (turpmāk – informatīvais ziņojums).

1. Vispārējās valdības budžeta bilance pie nemainīgas valdības politikas

MK 2020.gada 18.augusta sēdē, izskatot Finanšu ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu „Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2021.-2023.gadā”, tika pieņemts zināšanai, ka bāzes scenārijā vispārējās valdības budžeta bilance pie nemainīgas valdības politikas tiek prognozēta 2021.gadā -1184,9 milj. *euro*, 2022.gadā -876,9 milj. *euro* un 2023.gadā -563,8 milj. *euro*.

	2021.gadā, milj. <i>euro</i>	2022.gadā, milj. <i>euro</i>	2023.gadā, milj. <i>euro</i>
Vispārējās valdības budžeta bilance pie nemainīgas valdības politikas	-1184,9	-876,9	-563,8

2. Nodokļu ieņēmumu pasākumu ietekme uz valsts budžetu

MK 2020.gada 2.septembra sēdē (prot. Nr.51 45.§) tika izskatīts informatīvais ziņojums „Par nodokļu politikas attīstības virzieniem, valsts sociālās ilgtspējas un ekonomikas konkurētspējas veicināšanai”, kurā paredzētas izmaiņas vairāku nodokļu likumu normās.

	2021.gadā, milj. <i>euro</i>	2022.gadā, milj. <i>euro</i>	2023.gadā, milj. <i>euro</i>
Nodokļu pasākumu fiskālā ietekme uz valsts budžetu	+69,9	+140,7	+162,7
VSAOI likmes samazināšana par 1% (0,5% darba devējam un 0,5% darba ņēmējam)	-81,4	-81,4	-81,4
DNM 300 <i>euro</i> mēnesī Ienākumi, līdz kuriem piemēro DNM 500 - 1800 (2020.gadā 1200 <i>euro</i>), <i>euro</i> mēnesī	-10,4	-10,4	-10,4
IIN pārdale uz 75%/25%	+90,9	+90,9	+90,9
Minimālā VSAOI objekta ieviešana	+53,3	+118,9	+137,2
Akcīzes nodokļa likmju paaugstināšana tabakas izstrādājumiem (no 2022.gada 2% jāparedz KKF izdevumu pieaugumam)	+5,0	+10,2	+14,0
Transportlīdzekļu nodokļi un nodevas (valsts pamatbudžetā)	+12,4	+12,4	+12,4

Atbildīgajām ministrijām, izstrādājot normatīvo aktu grozījumus izskatīšanai kopā ar likumprojektu "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021., 2022. un 2023.gadam" un likumprojekta "Par valsts budžetu 2021.gadam" atbilstoši 2020.gada 2.septembra Ministru kabineta sēdē

izskatītajam un atbalstītajam Finanšu ministrijas sagatavotajam informatīvajam ziņojumam „Par nodokļu politikas attīstības virzieniem, valsts sociālās ilgtspējas un ekonomikas konkurētspējas veicināšanai” (TA-1643; turpmāk – informatīvais ziņojums) tam pievienotajam Ministru kabineta protokollēmuma 45§, **nodrošināt, ka normatīvo aktu anotācijā tiek atspoguļotas tiesību akta projekta ietekmes uz nodokļu ieņēmumiem, kas atbilst informatīvajā ziņojumā aprēķinātajām ietekmēm** (skat. informatīvā ziņojuma 25.tabulu), proti:

- valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu (VSAOI) likmes mazināšanas par 1 procentpunktu – kopējā fiskālā ietekme uz valsts kopbudžetu ir negatīva: **-75,6** milj. *euro* apmērā 2021.gadā, **-75,6** milj. *euro* apmērā 2022.gadā un **-75,6** milj. *euro* apmērā 2023.gadā;
- ienākumu sliekšņa līdz kuram piemēro diferencēto neapliekamo minimumu, paaugstināšana līdz 1 800 *euro* mēnesī – kopējā fiskālā ietekme uz valsts kopbudžetu ir negatīva: **-41,6** milj. *euro* apmērā 2021.gadā, **-41,6** milj. *euro* apmērā 2022.gadā un **-41,6** milj. *euro* apmērā 2023.gadā;
- minimālā VSAOI apmēra ieviešana – kopējā fiskālā ietekme uz valsts kopbudžetu ir pozitīva: **+73,3** milj. *euro* apmērā 2021.gadā, **+150,5** milj. *euro* apmērā 2022.gadā un **+166,9** milj. *euro* apmērā 2023.gadā;
- akcīzes nodokļa likmju tabakas izstrādājumiem paaugstināšana – kopējā fiskālā ietekme uz valsts kopbudžetu ir pozitīva: **+5,0** milj. *euro* apmērā 2021.gadā, **+10,2** milj. *euro* apmērā 2022.gadā un **+14,0** milj. *euro* apmērā 2023.gadā;
- transportlīdzekļu nodokļu un nodevu izmaiņas – kopējā fiskālā ietekme uz valsts kopbudžetu ir pozitīva: **+12,4** milj. *euro* apmērā 2021.gadā, **+12,4** milj. *euro* apmērā 2022.gadā un **+12,4** milj. *euro* apmērā 2023.gadā.
- iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārdale pašvaldību budžetā no 80% uz 75% - fiskālā ietekme **-90,9** milj. *euro* apmērā un valsts pamatbudžetā no 20% uz 25% - fiskālā ietekme **+90,9** milj. *euro* apmērā.

Ja normatīvo aktu projekta ietekme uz kopējiem nodokļu ieņēmumiem zemāka par informatīvajā ziņojumā aprēķinātajām ietekmēm (skat. informatīvā ziņojuma 25.tabulu), atbildīgajām ministrijām jāpiedāvā citi kompensējošie pasākumi.

	2021.gadā, milj. <i>euro</i>	2022.gadā, milj. <i>euro</i>	2023.gadā, milj. <i>euro</i>
Izdevumu samazinājums saistībā ar VSAOI likmes samazināšana par 0.5% darba devējiem	-6,2	-6,2	-6,2

3. Priekšlikumi prioritārajiem pasākumiem

MK 2020.gada 2.septembra sēdē (prot. Nr.51 54.§), izskatot informatīvo ziņojumu “Par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu prioritārajiem pasākumiem 2021., 2022. un 2023. gadam”, tika atbalstīts papildu finansējuma pieprasījums atsevišķiem Tiesībsarga biroja, Prokuratūras un Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes prioritārajiem pasākumiem.

Valdību veidojošo partiju budžeta veidošanas darba grupa pēc MK 2020.gada 2.septembra sēdes ir sagatavojuši priekšlikumus atbalstāmajiem prioritārajiem pasākumiem ministrijām, citām centrālajām valsts iestādēm (turpmāk – ministrija) un neatkarīgajām iestādēm saskaņā ar informatīvā ziņojuma 1. un 2.pielikumu.

Ministru kabineta 2020.gada 2.septembra sēdē tika uzdots Tieslietu ministrijai sadarbībā ar Augstāko tiesu un Prokuratūru pārskatīt tiesu un prokuratūras darbinieku atalgojuma paaugstināšanai pieprasīto finansējumu, nodrošinot, ka atalgojuma paaugstināšanai visiem tiesu un prokuratūras darbiniekiem tiek ievēroti vienlīdzīgi principi, un līdz 2020.gada 4.septembrim iesniegt attiecīgu informāciju Finanšu ministrijā.

Tieslietu ministrija š. g. 7.septembrī ir atsūtījusi informāciju, ka izpildot MK doto uzdevumu Tieslietu ministrija lūdz Augstāko tiesu un Prokuratūru atsūtīt precizētus aprēķinus, piemērojot aprēķiniem Tieslietu ministrijas pielietotos kritērijus. Gan no Augstākās tiesas, gan Ģenerālprokuratūras 2020.gada 3. septembrī tika saņemta atbilde, ka Finanšu ministrijā iesniegtie pieprasījumi ir aprēķināti atbilstoši normatīvajiem aktiem un netiks mainīti.

Nemot vērā to, ka Augstākā tiesa un Prokuratūra ir neatkarīgas iestādes, Tieslietu ministrija ir informējusi, ka bez šo iestāžu iesaistes Tieslietu ministrija nevar izpildīt MK doto uzdevumu.

Bez tam, paredzēta papildu finansējuma novirzīšana ar valsts drošību saistītiem prioritāriem pasākumiem, kā arī solījumu izpildei veselības un izglītības jomā, tajā skaitā Veselības aprūpes finansēšanas likuma normu izpildei un pedagogu atlīdzības pieauguma grafika izpildei un atsevišķiem citiem nozīmīgiem prioritāriem pasākumiem.

Tāpat paredzēts papildu finansējums Satversmes tiesas spriedumu izpildei labklājības jomā.

Satversmes tiesas spriedumu izpilde labklājības jomā

Labklājības ministrija (turpmāk – LM) ir iesniegusi (LM š. g. 3.septembra vēstule Nr.25-1-01/62) priekšlikumus Satversmes tiesas spriedumu izpildei labklājības jomā.

Latvijā jau vairāk nekā 15 gadus saglabājas relatīvi augsts nabadzības risks, jo iedzīvotāju minimālie ienākumi gan no algota darba, gan sociālās aizsardzības sistēmas nav pietiekami, lai mazinātu nabadzību valstī. Lai arī nabadzības problemātika ir jau zināma, taču tieši krīzes situācijas liek ne tikai Latvijai, bet arī citām valstīm izvērtēt sociālās politikas efektivitāti, lai identificētu trūkumus un nepilnības un piedāvātu risinājumus to novēršanai.

Latvijas Republikas Satversmes tiesa (turpmāk – Satversmes tiesa) ir pieņēmusi šādus spriedumus:

➤ 2020.gada 25.jūnija spriedums lietā Nr.2019-24-03 “Par Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumu Nr.913 “Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni” 2.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam” (turpmāk - lieta Nr.2019-24-03) – atzīt Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumu Nr.913 “Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni” 2.punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam un *spēkā neesošu no 2021.gada 1.janvāra*;

➤ 2020.gada 9.jūlija spriedums lietā Nr.2019-27-03 “Par Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam, 91.panta otrajam teikumam un 109.pantam” (turpmāk - lieta Nr.2019-27-03) – atzīt Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.punktu, ciktāl tas nosaka valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru nenodarbinātām personām ar invaliditāti un senioriem, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1., 91. un 109.pantam un *spēkā neesošu no 2021.gada 1.janvāra*;

➤ 2020.gada 16.jūlija spriedums lietā Nr.2019-25-03 “Par Ministru kabineta 2010.gada 30.marta noteikumu Nr.299 “Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu” 2.punkta vārdu “ja tās vidējie ienākumi katram ģimenes loceklim mēnesī pēdējo triju mēnešu laikā nepārsniedz 128,06 euro” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam” (turpmāk - lieta Nr.2019-25-03) – atzīt Ministru kabineta 2010.gada 30.marta noteikumu Nr.299 “Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu” 2.punkta vārdus “ja tās vidējie ienākumi katram ģimenes loceklim mēnesī pēdējo triju mēnešu laikā nepārsniedz 128,06 euro” par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam un *spēkā neesošiem no 2021.gada 1.janvāra*.

Satversmes tiesa savos spriedumos lietās Nr.2019-24-03, Nr.2019-25-03, Nr.2019-27-03 ir uzsvērusi, ka valstij ir pienākums regulāri vērtēt sniegtā sociālās palīdzības apmēra pietiekamību, lai garantētu, ka tas ir cieņpilns, atbilst sociālajai realitātei un iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem tiek nodrošināta tām nepieciešamā palīdzība. Visus iepriekšminētos Satversmes tiesas spriedumus caurvij tādi uzsvari kā:

- likumdevēja pienākums noteikt vienotu metodi minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanā un izstrādāt konkrētu kritēriju kopu sociālās palīdzības minimuma noteikšanā;
- līdzsvara saglabāšana starp personas vajadzībām un sabiedrības iespējām;
- sociālās nevienlīdzības mazināšana kā būtisks aspekts sabiedrības ilgtspējai;
- minimālo ienākumu sliekšņu piesaiste konkrētam sociālekonomiskajam rādītājam, lai nodrošinātu to adekvātumu attiecībā pret reālo sociālekonomisko situāciju valstī.

Līdz ar to, lai izpildītu Satversmes tiesas minētos spriedumus, ir paredzēts noteikt vienotu metodi minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanā, kas balstīta uz sociālekonomisko situāciju valstī, tādējādi sekmējot nabadzības un ienākumu nevienlīdzības mazināšanos visā valsts teritorijā.

Minimālo ienākumu sliekšņu noteikšana pēc vienotas metodoloģiskās pieejas

Lai izpildītu Satversmes tiesas spriedumus, tiek piedāvāts noteikt ienākumu mediānu¹ (turpmāk – ienākumu mediāna) kā atskaites punktu minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanā sociālās aizsardzības jomā, tādējādi sekmējot nabadzības un ienākumu nevienlīdzības mazināšanos visā valsts teritorijā. Eiropas Savienībā, nosakot iedzīvotāju ekvivalentos ienākumus, piemēro Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD) modificēto ekvivalences skalu, pieņemot, ka pirmajam pieaugušajam mājsaimniecībā ekvivalentais svars ir 1, otrajam un katram nākamajam mājsaimniecības loceklim virs 14 gadu vecuma – 0,5 un bērniem līdz 14 gadu vecumam – 0,3 (1, 0,5, 0,3).

2014.gadā Ministru kabinets atbalstīja Labklājības ministrijas (turpmāk – LM) izstrādāto koncepciju "Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu" (turpmāk – Koncepcija), kuras virsmērķis ir uz solidaritātes principiem balstīta nabadzības un ienākumu nevienlīdzības mazināšana, nosakot metodoloģiski pamatotu un sociālekonomiskajai situācijai atbilstošus minimālo ienākumu sliekšņus. Koncepcijā piedāvāts, nosakot iedzīvotāju ekvivalentos ienākumus, piemērot ekvivalences skalu, kurā pirmajam pieaugušajam mājsaimniecībā ekvivalentais svars ir 1, katram nākamajam mājsaimniecības loceklim, tostarp bērnam, ekvivalences svars ir 0,7 (turpmāk – Latvijas ekvivalences skala).

Minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanā tiek piedāvāts izmantot relatīvo metodi, kura balstīta uz reālo sociālekonomisko situāciju valstī, ņemot vērā ienākumus starp dažādām sabiedrības grupām. Ienākumu mediānas aprēķinā ir ņemta vērā Latvijas izvēlētā ekvivalences skala, kurā pirmajam pieaugušajam mājsaimniecībā ekvivalentais svars ir 1, katram nākamajam

¹ Ienākumu mediāna ir statistikas rādītājs, kas raksturo novērojumu, kas sagrupēti no zemākās vērtības līdz augstākajai, centra vērtību (sadalījuma viduspunktu). Tādējādi ienākumu mediāna nozīmē ienākumu, kas sagrupēti no zemākajiem līdz augstākajiem, viduspunktu (nevis vidējos ienākumus).

mājsaimniecības loceklim, tostarp bērnam, ekvivalences svars ir 0,7. Šāda pieeja nodrošinās, ka mainoties ekonomiskai situācijai valstī, līdzīgi mainīsies arī minimālo ienākumu sliekšņu apmēri, tādējādi veidojot samērīgu proporciju, kādā sabiedrības vairākums ir finansiāli spējīgs atbalstīt sabiedrības mazākumu ar zemiem ienākumiem.

Minimālo ienākumu sliekšņus paredzēts noteikt procentuālā apmērā no ienākumu mediānas. Ienākumu mediāna pēc pēdējiem EU-SILC apsekojuma datiem 2018.gadā ir 544,41 *euro* uz vienu ekvivalento patērētāju.

Materiālajam atbalstam visnabadzīgākajiem iedzīvotājiem katra ES dalībvalsts izmanto savu izvēlēto pieeju un statistisko informāciju. Parasti materiāls atbalsts ES valstīs (sociālās palīdzības pabalsti) tiek sniegts, ja iedzīvotāju ienākumi ir vidēji 25% no ienākumu mediānas, bet vairumā gadījumā tas ir ap 20%².

Tiek paredzēts noteikt, ka minimālo ienākumu sliekšnis nevar būt zemāks kā 20% no pārskata gadā publicētās ienākuma mediānas apmēra. Ar šo normu tiks noteikts zemākais iespējamais sliekšnis, pie kura cilvēkam ir sniedzams atbalsts no publiskajiem resursiem.

Satversmes tiesa secinājusi, ka likumdevējam minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanai ir pienākums izvēlēties pamatotu un argumentētu metodi, objektīvus pabalsta apmēra noteikšanas kritērijus, kā arī minimālo ienākumu sliekšņi ir regulāri jāpārskata atbilstoši sociālekonomiskajai situācijai. Lai nodrošinātu iedzīvotāju ar zemiem ienākumiem iespēju saņemt adekvātu un vienlaikus ar pārējās sabiedrības interesēm samērīgu atbalstu, nepieciešams noteikt regulāru minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšanu atbilstoši sociālekonomiskajām izmaiņām valstī. Līdz ar to ir nepieciešams noteikt minimālo ienākumu sliekšņu regulāru pārskatīšanas kārtību, paredzot, minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšanu veikt reizi gadā – 1.jūlijā - pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes tīmekļa vietnē publicēto aktuālo ienākumu mediānas vērtību³.

Tomēr ņemot vērā, ka jaunie minimālo ienākumu sliekšņu apmēri stāsies spēkā ar 2021.gada 1.janvāri, pamatojoties uz 2018.gada ienākumu mediānu, vispirms ir nepieciešams veikt nepieciešamos priekšdarbus, t.sk. informācijas sistēmas pielāgošanu, jaunā tiesiskā regulējuma ieviešanai būs nepieciešams pārejas periods līdz 2021.gada jūnijam. Atkārtota ienākumu sliekšņu pārskatīšana būtu jāveic tā paša gada 1.jūlijā, kas no administrēšanas un piemērošanas viedokļa būtu nesamērīgi un laikietilpīgi - viena gada ietvaros ieviest jaunos apmērus un vēl pārskatīt minimālo ienākumu sliekšņu apmērus. Līdz ar to, pirmā minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšana paredzēta 2022.gada 1.jūlijā, kas tiks veikta, ņemot vērā pēdējo aktuālo ienākumu mediānu (kas būs 2020.gada ienākumu mediāna). Līdz ar to papildu nepieciešamais finansējums ienākumu sliekšņu pārskatīšanai jāparedz, sagatavojot 2022.gada valsts budžetu. Ņemot vērā, ka uz 2022.gada budžeta sagatavošanas brīdi 2020.gada ienākumu mediāna vēl nebūs zināma, tādēļ būs nepieciešams izdarīt pieņēmumus par papildu nepieciešamo finansējumu 2022.gadam. Ņemot vērā, ka pārskatīšanu paredzēts veikt balstoties uz 2,5 gadus veciem mājsaimniecību ienākumu datiem (jaunākie iespējamie dati n gadā), nobīdīt un veikt pārskatīšanu nevis 1.jūlijā, bet vēl nākamā gada 1.janvārī, nozīmētu nepamatotu kavēšanos ar minimālo ienākumu pārskatīšanu, lai nodrošinātu iedzīvotājiem ar viszemākajiem ienākumiem sociālekonomiskajai situācijai atbilstošu un samērīgu ienākumu atbalstu.

² The Effect of Taxes and Benefits Reforms on Poverty and Inequality in Latvia:

https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/effect-taxes-and-benefits-reforms-poverty-and-inequality-latvia_en

³ Ienākumu mediāna tiek aprēķināta, balstoties uz ienākumu un dzīves apstākļu apsekojuma datiem pēc vienotas pieejas visās ES dalībvalstīs, balstoties uz EU-SILC metodoloģiju. EU-SILC apsekojuma metodoloģija paredz iegūt ienākumu datus par fiksētu 12 mēnešu periodu no mājsaimniecībām, kuras piedalās apsekojumā un veic savu ienākumu uzskaiti. Tas nozīmē, ka, piemēram, par visu 2018.gadu tiek vākti dati, savukārt to apstrāde, korelēšana, analīze un datu validēšana notiek 2019.gadā, bet datu publikācija tiek nodrošināta sākot ar 2020.gada 1.ceturksni.

Tādēļ paredzēts pārejas noteikumos noteikt, ka pirmā minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšana notiks 2022.gadā.

Paredzēts minimālo ienākumu sliekšņu apmērus noteikt attiecīgajos sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību reglamentējošos likumos, nosakot šo sliekšņu piemērošanas kritērijus, pakalpojumu un sociālās palīdzības pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību. Paredzēts, ka noteiktā metode tiks piemērota, nosakot šādus minimālo ienākumu sliekšņus:

- trūcīgas mājsaimniecības ienākuma sliekšnis;
- GMI sliekšnis;
- valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts;
- valsts minimālās pensijas (vecuma, invaliditātes, apgādnieka zaudējuma pensijas).

Ja pārskata gadā ienākumu mediānas vērtība nemainās vai samazinās, minimālo ienākumu sliekšņi paliek iepriekš noteiktajā apmērā, tādējādi nodrošinot, ka nepasliktinās atbalsta saņēmēju līdzšinējā situācija. Ņemot vērā, ka jaunā metode tiks ieviesta no 2021.gada 1.janvāra, šajā gadā minimālo ienākumu sliekšņi netiks pārskatīti.

Minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšana pozitīvi ietekmēs aptuveni 140 tūkst. valsts iedzīvotāju ar zemiem un ļoti zemiem ienākumiem, tostarp minimālo pensiju un valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējus, kā arī garantētā minimālā ienākuma pabalsta saņēmējus.

Garantētā minimālā ienākumu un trūcīgas mājsaimniecības ienākumu sliekšņa noteikšana un vienoti mājokļa pabalsta piešķiršanas nosacījumi

Pasākuma mērķis ir noteikt svarīgākos ar sociālās palīdzības minimuma piemērošanu saistītos jautājumus, kas nodrošinātu trūcīgām personām iespēju izmantot savas sociālās tiesības vismaz minimālā apmērā visā valsts teritorijā. Paredzēts noteikt garantēto minimālo ienākumu (turpmāk – GMI) sliekšni un trūcīgas mājsaimniecības ienākumu sliekšni sociālās palīdzības saņemšanai.

Atbilstoši Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumu Nr.913 “Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni” 2.punktā noteiktajam GMI līmenis 2018.–2019.gadā bija 53 *euro* personai mēnesī un no 2020.gada 1.janvāra – 64 *euro*.

Satversmes tiesa lietā Nr.2019-24-03 norāda, ka likumdevējam jānosaka sociālās palīdzības mērķis un kādas pamatvajadzības tiek nodrošinātas ar katru pabalsta veidu. Satversmes tiesa spriedumā par GMI līmeni norāda, ka “lai ikviens varētu dzīvot tādu dzīvi, kas atbilst cilvēka cieņai, sociālās palīdzības minimumam vajadzētu būt tādām, kas ikviens var nodrošināt sev *pārtiku, apģērbu, mājokli un medicīnisko palīdzību* – visu to, kas nepieciešams elementāras izdzīvošanas garantēšanai jebkuram cilvēkam, kā arī nodrošināt ikvienai personai iespējas izmantot savas tiesības uz pamatizglītību. Turklāt sociālajai palīdzībai ir jāgarantē personai *iespējas piedalīties sociālajā, politiskajā un kultūras dzīvē*, tādējādi ikvienai personai nodrošinot pilnvērtīga sabiedrības locekļa statusu”.

GMI sliekšnis ir zemākais tiesību aktos noteiktais minimālo ienākumu vai resursu līmenis, kas ļauj personai, kura atzīta par trūcīgu, pretendēt uz noteikta veida materiālo atbalstu. Plānots noteikt, ka GMI sliekšnis ir 20 procentu apmērā no mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju, piemērojot koeficientu 1 pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā un pārējām personām mājsaimniecībā - koeficientu 0,7. Attiecīgi ***no 2021.gada 1.janvāra GMI sliekšnis tiek plānots 109 euro pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā un 76 euro katrai nākamajai personai mājsaimniecībā.***

Lai nodrošinātu GMI sliekšni 20 procentu apmērā no mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju, pašvaldībām nepieciešami papildus 2021.gadā - 8 446 477 *euro*, 2022.gadā - 7 920 460 *euro*, 2023.gadā - 7 417 672 *euro*, kas dos

iespēju mājsaimniecībām saņemt materiālu atbalstu pašu nepieciešamāko, minimālo ikdienas izdevumu segšanai (ēdienam, apģērbam, apaviem, personīgai higiēnai, mājas kopšanas līdzekļiem, nelieliem personas un ģimenes ikdienas izdevumiem) - GMI pabalsta veidā.

Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 30.marta noteikumu Nr.299 "Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu" 2.punktā noteiktajam trūcīgas ģimenes (personas) ienākumu līmenis ir 128,06 *euro* personai mēnesī (no 2009.gada).

Eiropas Savienības līmenī 2018.gadā noteiktais nabadzības riska sliekšnis bija 409 *euro* vienas personas mājsaimniecībā jeb 60% no mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju.

Plānots noteikt, ka trūcīgas mājsaimniecības ienākumu sliekšnis ir 50 procentu apmērā no mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju, piemērojot iepriekšminēto skalu. Tā rezultātā ***no 2021.gada 1.janvāra trūcīgas mājsaimniecības ienākumu sliekšnis tiek plānots 272 euro pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā un 190 euro katrai nākamajai personai mājsaimniecībā.***

Palielinot trūcīgas mājsaimniecības ienākumu sliekšni līdz 50 procentiem no mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju, nepieciešams palielināt finansējumu veselības aprūpes pakalpojumiem (pacientu līdzmaksājumu kompensācija, ambulatorai ārstēšanai paredzēto zāļu iegādes izdevumu kompensācija) trūcīgām pilngadīgām personām. Veselības ministrijai papildu nepieciešamais finansējums 2021.gadā - 1 582 480 *euro*, 2022.gadā - 1 361 437 *euro* un 2023.gadā - 1 151 550 *euro*.

Ievērojami palielinot trūcīgas personas ienākumu sliekšni, tiek plānots apvienot trūcīgas un maznodrošinātas ģimenes (personas) ienākumu līmeni, aizstājot to ar vienu - trūcīgas mājsaimniecības sliekšni, kas dotu iespēju vienādos vai līdzīgos apstākļos esošām ģimenēm vai personām visā valsts teritorijā saņemt atbilstošu atbalstu. Kā liecina pašvaldību par 2019.gadu iesniegtā oficiālā statistika, maznodrošinātas ģimenes (personas) ienākumu līmenis valstī bija noteikts ļoti atšķirīgs: no 135 *euro* personai mēnesī Valmierā līdz 430 *euro* personai mēnesī Garkalnes un Salaspils novados.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā nav ietverta dzīvokļa pabalsta definīcija, bet ir noteikts, ka dzīvokļa pabalsts ir viens no diviem pašvaldību obligāti nodrošināmiem sociālās palīdzības pabalstu veidiem, kas tiek izmaksāts no pašvaldības pamatbudžeta, kā arī ietverts deleģējums pašvaldībām saistošajos noteikumos noteikt dzīvokļa pabalsta apmēru, izmaksas kārtību un personas, kuras ir tiesīgas saņemt šo pabalstu.

Dzīvokļa pabalsta definīcija un tiesiskais regulējums ir ietverts likumā „*Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā*”: dzīvokļa pabalsts ir pabalsts dzīvojamās telpas īres maksas un maksas par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu, segšanai (turpmāk — dzīvokļa pabalsts); pašvaldībai ir tiesības dome saistošajos noteikumos noteiktajā kārtībā un apmērā maksāt dzīvokļa pabalstu personām, kas denacionalizētā vai likumīgajam īpašniekam atdotā mājā lieto dzīvojamo telpu, kuru tās ir lietojušas līdz īpašuma tiesību atjaunošanai. Pašvaldības dome saistošajos noteikumos var noteikt arī citas personu kategorijas, kurām ir tiesības saņemt dzīvokļa pabalstu.

Latvijas Republikas Satversmes tiesa (lietā Nr.2019-24-03) ir atzinusi, ka likumdevējs ir veicis pasākumus, lai izveidotu sociālās drošības sistēmu, kas nodrošinātu trūcīgām personām iespēju izmantot sociālās tiesības. Taču, pārbaudot, vai veiktie pasākumi trūcīgas personas sociālo tiesību īstenošanā ir veikti pienācīgi un vai tie dod iespēju visām trūcīgām personām izmantot savas sociālās tiesības vismaz minimālā apmērā, secina, ka daudzi būtiski jautājumi ir deleģēti Ministru kabinetam un pašvaldībām, kas kopsakarā ar citiem valsts īstenojamiem sociālās drošības sistēmas pasākumiem nav sekmējuši visām trūcīgām personām cilvēka cieņai atbilstošas dzīves nodrošinājumu. Taču sociālās palīdzības pabalstu apmēri un pārklājums dažādās pašvaldībās ir

ļoti atšķirīgi un negarantē pienācīgas sociālo tiesību nodrošināšanas iespējas iedzīvotājiem visās pašvaldībās.

Lai nodrošinātu vienotu tiesisko regulējumu vienas no svarīgākajām pamatvajadzībām – mājoklis – nodrošināšanai, paredzēts Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteikt vienotu tiesisko regulējumu mājokļa pabalsta nodrošināšanai, nosakot izdevumu pozīcijas, kuras tiks izmantotas mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai, un deleģējumu Ministru kabinetam noteikt normas šīm izdevumu pozīcijām, kā arī mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanas, piešķiršanas un izmaksas kārtību.

Izdevumus, kurus paredzēts ņemt vērā mājokļa pabalsta aprēķinā, plānots noteikt šādus:

1) izdevumi par dzīvojamās telpas lietošanu (īres maksa, nepieciešamie izdevumi par obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām);

2) izdevumi par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu (siltumenerģija apkures un karstā ūdens nodrošināšanai, elektroenerģija, ūdens, dabasgāze, kanalizācijas vai asenizācijas nodrošināšana, sadzīves atkritumu apsaimniekošana), ja tie nav ietverti īres maksā vai nepieciešamajos izdevumos par obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām;

3) izdevumi par interneta un tālruņa lietošanu, izdevumi par ūdens skaitītāju uzstādīšanu un pārbaudi.

Lai sniegtu atbalstu mājsaimniecībām *mājokļa pabalsta* veidā, nodrošinot vienotu pieeju noteiktu mājokļa izdevumu segšanai, pašvaldībām papildus 2021.gadā nepieciešami 15 330 987 *euro*, 2022.gadā - 13 876 137 *euro*, 2023.gadā - 12 494 187 *euro*.

Laika periodā no 2017.gada līdz 2019.gadam trūcīgo personu skaits un GMI pabalsta saņēmēju skaits samazinājās 1,5 reizes: trūcīgās personas no 62 260 personām 2017.gadā līdz 41 522 personām 2019.gadā un GMI pabalsta saņēmēji no 25 823 personām 2017.gadā līdz 17 249 personām 2019.gadā. Dzīvokļa pabalsta saņēmēju skaits trīs gadu periodā samazinājies 1,3 reizes: no 93 738 trūcīgām un maznodrošinātām personām 2017.gadā līdz 70 954 personām 2019.gadā.

Prognozētā atbalsta saņēmēju skaita dinamika 2020. - 2023.gadā

Indikatori	2020	2021	2022	2023
Trūcīgo personu skaits	37 565	64 667	61 434	58 363
GMI pabalstu saņēmēju personu skaits	18 852	26 759	25 694	24 671
Mājokļa pabalstu saņēmēju personu skaits	63 149	64 667	61 434	58 633

Palielinot trūcīgas mājsaimniecības ienākumu sliekšni, GMI sliekšni, un mainot to noteikšanas algoritmu, būs nepieciešams veikt izmaiņas pašvaldību sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu administrēšanas lietojumprogrammā (SOPA). Lai ieviestu visā Latvijā mājokļa pabalsta aprēķināšanu un izmaksu pēc vienotiem principiem, būs jānodrošina pāreja no atšķirīgām komunālo maksājumu datu ievades un uzkrāšanas sistēmām uz vienotu datu apstrādes sistēmu. Tāpat SOPA būs jāapstrādā pārejas perioda deklarācijas, kad spēkā būs jaunie Ministru kabineta noteikumi, bet mājsaimniecībām vēl būs spēkā vecās iztikas līdzekļu deklarācijas, pamatojoties uz kurām piešķirts dzīvokļa pabalsts. Nepieciešama vienreizēja mērķdotācija 2021.gadā 52 998 *euro* apmērā Rīgas domes Informācijas tehnoloģiju centram SOPA izmaiņu veikšanai ar nosacījumu, ka veiktās izmaiņas tiek ieviestas visām pašvaldībām bezmaksas lietošanā. Savukārt Vienotās sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas (SPOLIS) izmaiņu veikšanai un sasaistes nodrošināšanai ar SOPA nepieciešamais finansējums ir 20 264 *euro*. Līdz ar to LM pamatbudžeta papildu nepieciešams finansējums 73 262 *euro* apmērā.

Lai ieviestu minētās izmaiņas, nepieciešams veikt grozījumus likumā “Par sociālo drošību” un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro

	2021	2022	2023
Pašvaldību budžets (GMI)	8 446 477	7 920 460	7 417 672
Pašvaldību budžets (mājokļa pabalsts)	15 330 987	13 876 137	12 494 187
Labklājības ministrijas pamatbudžets	73 262		
Veselības ministrijas pamatbudžets (trūcīgām personām)	1 582 480	1 361 437	1 151 550

Sociālo garantiju palielināšana bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem

Pasākuma mērķis ir palielināt materiālo atbalstu bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem pēc ārpusģimenes aprūpes, sasniedzot pilngadību.

Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumos Nr.857 “Noteikumi par sociālajām garantijām bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās” noteikts, ka bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušiem bērniem, sasniedzot pilngadību ir tiesības uz pabalstu patstāvīgas dzīves uzsākšanai, kas nav mazāks par divu valsts sociālo nodrošinājuma pabalsta apmēru, pabalstu ikmēneša izdevumiem, ja sekmīgi mācās, un pabalstu sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei, kas nedrīkst būt mazāks par 249,71 euro (tā ir puse no summas, kas nepieciešama, lai aprīkotu mājokli ar nepieciešamo sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra minimumu patstāvīgas dzīves uzsākšanai). Lai sniegtu nepieciešamo atbalstu bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, uzsākot patstāvīgu dzīvi, un veicinātu iekļaušanos sabiedrībā un izglītības iegūšanu, plānots palielināt:

1) vienreizējo pabalstu patstāvīgas dzīves uzsākšanai, nosakot to 40% apmērā no ienākumu mediānas, t.i. 218 euro (šobrīd - 128,06 euro, pabalsta apmērs tiktu palielināts par 89,94 euro), savukārt jauniešiem ar invaliditāti kopš bērnības 60% apmērā, t.i. 327 euro (šobrīd – 245,38 euro, pabalsta apmērs tiktu palielināts par 76,29 euro);

2) pabalstu ikmēneša izdevumiem 20% apmērā no ienākumu mediānas, t.i. 109 euro (šobrīd noteikts 64,03 euro, pabalsta apmērs tiktu palielināts par 44,97 euro), savukārt jauniešiem ar invaliditāti kopš bērnības 30% apmērā, t.i. 163 euro (šobrīd – 122,69 euro, pabalsta apmērs tiktu palielināts par 40,31 euro);

3) pabalstu sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei, nosakot to pilnā apmērā un koriģējot atbilstoši inflācijas pieaugumam 64,2% apmērā (ņemtas vērā patēriņa cenu izmaiņas (inflācija), izmantojot Centrālās statistiskās pārvaldes inflācijas kalkulatoru no 2005.gada maija līdz 2020.gada martam), t.i. 820,05 euro (šobrīd – 249,71 euro, pabalsta apmērs tiktu palielināts par 570,34 euro).

Atbilstoši statistikas datiem 2019.gadā pilngadību sasniedza 499 bāreņi vai bez vecāku gādības palikušie bērni un 21 persona ar invaliditāti kopš dzimšanas, sekmīgi mācījās 1517 pilngadību sasniegušie bāreņi vai bez vecāku gādības palikušie bērni un 82 personas ar invaliditāti kopš dzimšanas, savukārt pabalstu sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei saņēma 629 jaunieši.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro

	2021	2022	2023
Pašvaldību budžets	1 263 637	1 263 637	1 263 637

Latvijas Republikas Satversmes tiesā tiesvedībā ir sekojošas lietas:

- lieta Nr.2020-07-03 “Par Ministru kabineta 2011.gada 5.decembra noteikumu Nr.924 “Noteikumi par vecuma pensijas minimālo apmēru” 2.2.apakšpunkta, Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta

un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.1.apakšpunkta (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019.gada 31.decembrim), kā arī Ministru kabineta 2019.gada 3.decembra noteikumu Nr.579 “Noteikumi par minimālās valsts vecuma pensijas apmēru” 2.punkta un 3.2.apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 109.pantam” (turpmāk – lieta Nr.2020-07-03);

- lieta Nr.2020-19-0103 “Par likuma “Par valsts pensijām” 16.panta pirmās daļas 2.punkta un otrās daļas, kā arī Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.2. un 2.3.apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam, 91.panta otrajam teikumam un 109.pantam” (turpmāk – lieta Nr.2020-19-0103);

- lieta Nr.2020-28-03 “Par Ministru kabineta 2019.gada 3.decembra noteikumu Nr.579 “Noteikumi par minimālās vecuma pensijas apmēru” 2. un 3.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91. un 109.pantam” (turpmāk – lieta Nr.2020-28-03).

Visas ierosinātās lietas ir saistītas vai nu ar valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, vai ar minimālajiem vecuma un invaliditātes pensiju apmēriem, kas gan tieši, gan netieši izriet no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra. Izpildot Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr.2019-27-03, mērķis ir noteikt reālajā sociālekonomiskajā situācijā atbilstošu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, izmantojot relatīvo metodi minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanā, tādējādi nosakot vienotu pieeju valsts atbalsta sniegšanā iedzīvotājiem ar zemiem un ļoti zemiem ienākumiem Līdz ar to LM uzskata, ka preventīvi jāpārskata arī vecuma un invaliditātes pensijas minimālie apmēri, piesaistot tos noteiktam procentuālajam apmēram no mājāsaimniecību rīcībā esošās ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju, kā tas tiek piedāvāts noteikt valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēram. Vienlaikus, lai iegūtu tiesības uz vecuma vai invaliditātes pensiju, personai jānostrādā noteikts laika periods (vecuma pensijai – 15 gadi, no 2025.gada – 20 gadi, invaliditātes pensijai – 3 gadi), līdz ar to minimālajam ienākumu sliekšnim jābūt noteiktam augstākam kā personai, kurai nav pietiekams apdrošināšanas stāžs.

Minimālo vecuma pensiju paaugstināšana

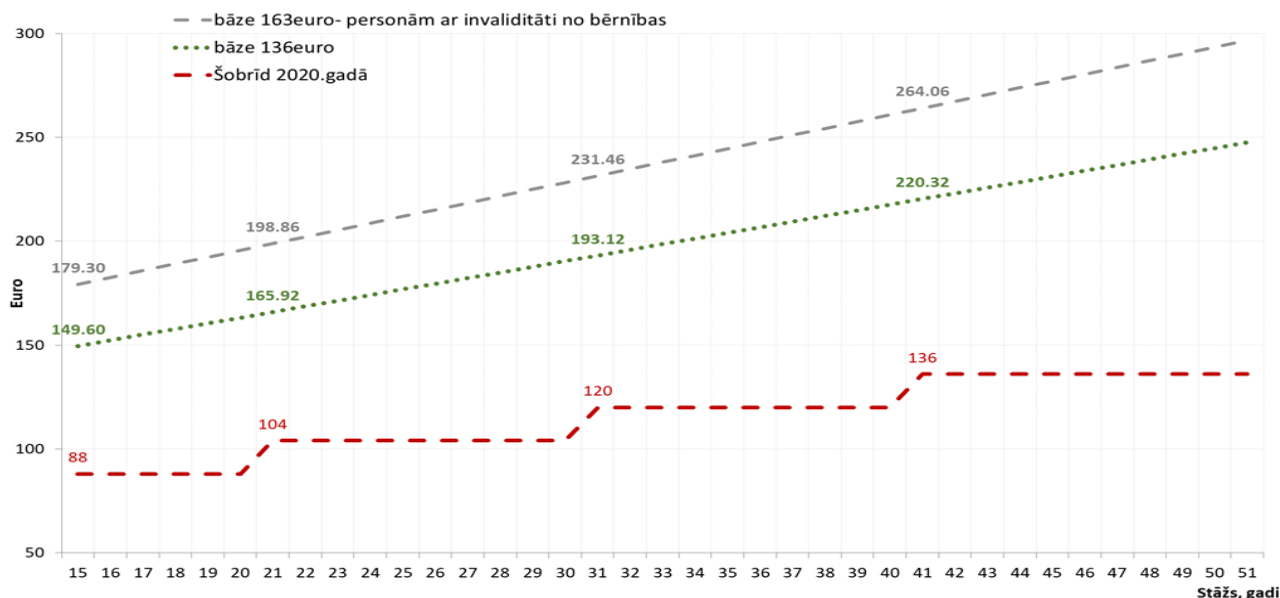
Pasākuma mērķis ir palielināt minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzi, nosakot to procentuālā apmērā no mājāsaimniecību rīcībā esošās ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju, kā arī paredzēts, ka minimālo vecuma pensijas apmēru noteiktu par katru apdrošināšanas stāža gadu.

Saskaņā ar likuma “Par valsts pensijām” 12.panta otro daļu un Ministru kabineta 2019.gada 3.decembra noteikumiem Nr.579 “Noteikumi par minimālās valsts vecuma pensijas apmēru” no 2020.gada 1.janvāra minimālo vecuma pensijas apmēru nosaka, ņemot vērā minimālo aprēķina bāzi 80 *euro*, bet personām ar invaliditāti kopš bērnības – 122,69 *euro*, kurai atkarībā no personas apdrošināšanas stāža (pilnos gados) piemēro noteiktu koeficientu. Šobrīd tās ir četras stāžu grupas:

Apdrošināšanas stāžs gados	Koeff.	Esošais apmērs	
		Ar bāzi 80,00	Ar bāzi 122,69 inv. kopš bērnības
no 15 gadiem līdz 20 gadiem	1,1	88	134,96
no 21 gada līdz 30 gadiem	1,3	104	159,50
no 31 gada līdz 40 gadiem	1,5	120	184,04
41 gads un vairāk gadu	1,7	136	208,57

Plānots minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzi noteikt 25% no ienākumu mediānas (136 *euro*), savukārt personām ar invaliditāti kopš bērnības 30% no ienākumu mediānas (163 *euro*). Minimālo vecuma pensijas apmēru par katru apdrošināšanas stāža gadu paredzēts noteikt, piemērojot vecuma pensijas aprēķina bāzei koeficientu – 1,1 (laikā no 2021.-2024.gadam un

koeficientu 1,2 no 2025.gada), un par katru nākamo gadu, kas pārsniedz vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo apdrošināšanas stāžu, apmēru palielinot par diviem procentiem no minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzes. Tiek prognozēts, ka minētais pasākums attieksies uz 31 373 minimālās vecuma pensijas saņēmējiem vidēji mēnesī 2021.gadā, 31 269 minimālās vecuma pensijas saņēmējiem vidēji mēnesī 2022.gadā un 31 183 minimālās vecuma pensijas saņēmējiem vidēji mēnesī 2023.gadā.

Palielinot minimālo vecuma pensiju apmērus, paaugstināsies apbedīšanas pabalstu un pabalstu pārdzīvojušajam laulātajam apmēri.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Vecuma pensijas	22 053 964	21 980 856	21 920 402
Pabalsts pārdzīvojušajam laulātajam (vecuma pensijas gadījumā)	150 433	150 433	150 433
Apbedīšanas pabalsts pensijas saņēmēja nāves gadījumā	304 244	304 162	304 080

*ņemta vērā VSAA statistika par pensiju saņēmējiem, kuru pensijas apmērs ir līdz jaunajam minimumam, un to vidējiem apmēriem, īpatsvars pielīdzināts budžeta bāzes kontingentam.

Lai ieviestu minētās izmaiņas, nepieciešams veikt grozījumus likumā “Par valsts pensijām”.

Minimālo invaliditātes pensiju paaugstināšana

Pasākuma mērķis ir palielināt minimālās invaliditātes pensijas, nosakot attiecīgās invaliditātes grupas minimālo apmēru procentuālā apmērā no māsaimniecību rīcībā esošās ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju.

Likuma “Par valsts pensijām” 16.pantā noteikta invaliditātes pensiju aprēķināšanas kārtība, tostarp 16.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ka III grupas invaliditātes gadījumā invaliditātes pensija tiek noteikta valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta līmenī. Savukārt, I un II grupas invaliditātes pensijas apmērs nedrīkst būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kuram piemērots koeficients 1,6 I grupas invaliditātes gadījumā un 1,4 II grupas invaliditātes gadījumā.

Plānots noteikt, ka III grupas invaliditātes gadījumā invaliditātes pensija tiek noteikta 25% no ienākumu mediānas (136 euro) un personām ar invaliditāti kopš bērnības 30% no ienākumu mediānas (163 euro). Savukārt I un II grupas invaliditātes pensijas apmērs nedrīkst būt mazāks

par 25% no ienākumu mediānas (136 *euro*), (personām ar invaliditāti kopš bērnības 30% no ienākumu mediānas (163 *euro*)), kurai piemērots koeficients 1,6 I grupas invaliditātes gadījumā un 1,4 II grupas invaliditātes gadījumā. Tiek prognozēts, ka minētais pasākums attieksies uz 44 306 minimālās invaliditātes pensijas saņēmējiem vidēji mēnesī 2021.gadā, 44 750 minimālās invaliditātes pensijas saņēmējiem vidēji mēnesī 2022.gadā un 45 201 minimālās vecuma pensijas saņēmējiem vidēji mēnesī 2023.gadā.

Priekšlikums minimālās invaliditātes pensijas paaugstināšanai

	<i>Koef.</i>	Esošais apmērs	Plānotais apmērs
Personas ar invaliditāti kopš bērnības			
I grupa	1,6	196,30	260,80
II grupa	1,4	171,77	228,20
III grupa	<i>Bāze</i>	122,69	163 (30% no ienākumu mediānas)
Personas ar invaliditāti			
I grupa	1,6	128	217,60
II grupa	1,4	112	190,40
III grupa	<i>Bāze</i>	80	136 (25% no ienākumu mediānas)

Palielinot minimālo invaliditātes pensiju apmērus, paaugstināsies pabalstu pārdzīvojušajam laulātajam apmēri invaliditātes pensijas saņēmēja nāves gadījumā.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Invaliditātes pensijas	28 663 074	28 950 319	29 241 759
Pabalsts pārdzīvojušajam laulātajam (invaliditātes pensijas gadījumā)	69 557	69 557	69 557

**ņemta vērā VSAA statistika par pensiju saņēmējiem, kuru pensijas apmērs ir līdz jaunajam minimumam, un to vidējiem apmēriem, īpatsvars pielīdzināts budžeta bāzes kontingentam.*

Lai ieviestu minētās izmaiņas, nepieciešams veikt grozījumus likumā “Par valsts pensijām”.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra pārskatīšana

Pasākuma mērķis ir noteikt reālajā sociālekonomiskajā situācijā atbilstošu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, izmantojot relatīvo metodi minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanā, tādējādi nosakot vienotu pieeju valsts atbalsta sniegšanā iedzīvotājiem ar zemiem un ļoti zemiem ienākumiem, sekmējot nabadzības un sociālās atstumtība mazināšanos, kas ir būtisks priekšnosacījums valsts ilgtspējas attīstībai.

1) Vecuma gadījumā

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķir personai, kurai nav tiesību saņemt valsts pensiju (izņemot apgādnieka zaudējuma pensiju personai ar invaliditāti) vai apdrošināšanas atlīdzību sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, ja persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba

ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu”) un ir sasniegusi vecumu, kāds saskaņā ar likumu “Par valsts pensijām” noteikts personai, lai tā iegūtu tiesības uz vecuma pensiju. Šīm personām valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķir uz mūžu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” (turpmāk – MK noteikumi Nr.1605) 2.punktam pensijas vecumu sasniegušajām personām valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts ir 64,03 *euro* mēnesī. Atbilstoši Satversmes tiesas spriedumam lietā Nr.2019-27-03 minēto noteikumu punkts atzīts par spēkā neesošu no 2021.gada 1.janvāra, ciktāl tas nosaka valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru nenodarbinātām personām ar invaliditāti un senioriem.

Lai arī Satversmes tiesa savā spriedumā lietā Nr.2019-27-03 ir atzinusi par neatbilstošu Satversmei valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru senioriem un nestrādājošām personām ar invaliditāti, tomēr sekmējot, ka jebkura persona, kuras ienākumi pilnībā vai daļēji ir atkarīgi no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, saņemtu to tādā apmērā, kas ir atbilstošs reālajai sociālekonomiskajai situācijai valstī, vienlaikus saglabājot tā apmēra samērīgu pret pārējās sabiedrības interesēm un iespējām to nodrošināt, ir nepieciešams veikt valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra pārskatīšanu visām personām, kurām ir uz to tiesības.

Plānots valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru noteikt kā procentuālo apmēru no ienākumu mediānas, kas vecuma gadījumā būtu 20% no ienākumu mediānas (109 *euro*). Tas saistāms ar to, ka ar 2021.gada 1.janvāri plānots GMI sliksni noteikt 20% apmērā no ienākumu mediānas, proti, 109 *euro* apmērā. Lai sniegtu solidāru valsts un pašvaldības atbalstu iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem, valsts sniegtajam zemākajam atbalstam jābūt vismaz tādā pašā līmenī, kāds caur GMI pabalstu tiek nodrošināts pašvaldību sociālās palīdzības ietvaros.

Tiek prognozēts, ka minētais pasākums attieksies uz 1 677 valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem vidēji mēnesī 2021.gadā, 1 698 valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem vidēji mēnesī 2022.gadā un 1 718 valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem vidēji mēnesī 2023.gadā.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
VSNP noteikto vecumu sasniegušajām personām	829 562	916 309	927 102

**ņemta vērā VSAA statistika par VSNP saņēmējiem kopā, to sadalījums par personu kategorijām, īpatsvars pielīdzināts budžeta bāzes kontingentam.*

2) Invaliditātes gadījumā

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 2.punktu personām ar invaliditāti (personas, kas vecākas par 18 gadiem), ja tām nav tiesības uz valsts pensiju, t.sk. invaliditātes pensiju, tiek piešķirts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.1605 2.punktam valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs personām ar invaliditāti ir 80 *euro* mēnesī, savukārt personām ar invaliditāti kopš bērnības – 122,69 *euro* mēnesī. Piešķirot valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu personām ar I invaliditātes grupu, iepriekš minētajam pabalsta apmēram piemēro koeficientu 1,3, bet, piešķirot minēto pabalstu personām ar II invaliditātes grupu, piemēro koeficientu 1,2.

Personas ar I invaliditātes grupu (ļoti smaga invaliditāte, darbspēju zudums 80-100%) un personas ar II invaliditātes grupu (smaga invaliditāte, darbspēju zudums 60-79%) savā ikdienā saskaras ar papildu izdevumiem savu vajadzību nodrošināšanā un viņu iespējas iekļauties darba tirgū piemītošo funkcionēšanas ierobežojumu dēļ ir apgrūtinātas. Vēl jo vairāk tas ir jūtams, ja valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts ir vienīgais ienākuma avots. Tādēļ atbilstoši Satversmes

tiesas spriedumam lietā Nr.2019-27-03 nestrādājošām personām ar invaliditāti ir sniedzams lielāks valsts atbalsts.

Atbilstoši VSAA sniegtajiem datiem no 3695 personām ar I invaliditātes grupu, kuras 2020.gada janvārī bija VSAA uzskaitē kā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējas, 3% bija nodarbinātas, savukārt starp 9539 personām ar II invaliditātes grupu, kuras bija valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējas, nodarbinātas bija 13% personas.

Līdz ar to plānots valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru noteikt:

- kā proporcionālu apmēru no ienākumu mediānas:
 - personām ar invaliditāti - 20% apmērā no ienākumu mediānas jeb 109 *euro*;
 - personām ar invaliditāti kopš bērnības 25% apmērā no ienākumu mediānas jeb 136 *euro*;
- personām ar I invaliditātes grupu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta aprēķinā piemērot koeficientu 1,4 (līdzšinējo 1,3 vietā), personām ar II invaliditātes grupu – 1,2;
- nenodarbinātām personām ar I un II invaliditātes grupu veikt piemaksu no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra – personām ar I invaliditātes grupu 30% apmērā no personas ar I invaliditātes grupu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra, personām ar II invaliditātes grupu 20% apmērā no personas ar II invaliditātes grupu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra. Šādas piemaksas apmērs ir veidots, lai sekmētu ienākumu pieaugumu nestrādājošām personām ar I un II invaliditātes grupu, bet tas būtu samērīgs pret tām personām ar invaliditāti, kuras ir strādājušas, maksājušas nodokļus un saņem invaliditātes pensiju, kas ir izrietoša no veiktajām sociālajām iemaksām. Pēc VSAA sniegtajiem datiem 2019.gadā decembrī vidējā piešķirtā pensija ar piemaksu starp personām ar I invaliditātes grupu bija 276,39 *euro*, savukārt personām ar II invaliditātes grupu – 258,04 *euro*.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra izmaiņas attiecībā pret 2020.gadu

	<i>Koef.</i>	Esošais apmērs	Plānotais apmērs strādājošiem	Plānotais apmērs nestrādājošiem (+30% piemaksa I gr., +20% II gr.)
Personas ar invaliditāti				
I grupa	1,3 (2020.g.) 1,4 (ar 2021.g.)	104	152,60 (+48,60)	198,38 (+94,38)
II grupa	1,2	96	130,80 (+34,80)	156,96 (+60,96)
III grupa	<i>Bāze</i>	80	109 (20% no ienākumu mediānas) (+29)	
Personas ar invaliditāti kopš bērnības				
I grupa	1,3 (2020.g.) 1,4 (ar 2021.g.)	159,50	190,40 (+30,90)	247,52 (+88,02)
II grupa	1,2	147,23	163,20 (+15,97)	195,84 (+48,61)
III grupa	<i>Bāze</i>	122,69	136 (25% no ienākumu mediānas) (+13,31)	

Tiek prognozēts, ka minētais pasākums attieksies uz 18 248 valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem ar invaliditāti vidēji mēnesī 2021.gadā, 18 466 valsts sociālā nodrošinājuma

pabalsta saņēmējiem ar invaliditāti vidēji mēnesī 2022.gadā un 18 679 valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem ar invaliditāti vidēji mēnesī 2023.gadā.

Lai nodrošinātu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta izmaksu jaunajā apmērā un veiktu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta izmaksas kārtības maiņu no kārtējā uz iepriekšējo mēnesi, tādējādi korekti fiksējot nodarbinātības/nenodarbinātības faktu personām ar invaliditāti, VSAA ir nepieciešams veikt izmaiņas informāciju sistēmā, kas vidēji prasa piecus mēnešus. Līdz 2021.gada 30.aprīlim valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta izmaksa tiktu nodrošināta tādā apmērā, kā to noteica normatīvais regulējums līdz 2020.gada 31.decembrim, saglabājot esošo izmaksas kārtību. Savukārt valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta pārrēķins un pabalsta starpības izmaksa par periodu no 2021.gada 1.janvāra līdz 30.aprīlim VSAA būtu nepieciešams nodrošināt līdz 2021.gada 1.jūnijam. Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta izmaksu par iepriekšējo mēnesi plānots uzsākt ar 2021.gada maiju, t.i., izmaksa par maiju tiktu nodrošināta jūnija mēnesī, par jūnija mēnesi jūlija mēnesī utt..

Lai neveidotos situācija, ka 2021.gada maijā, saņemot tikai pārrēķināto valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta starpību par periodu no 2021.gada 1.janvāra līdz 30.aprīlim, daļai no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem ienākumi ir zemāki kā aprīlī aprēķinātais valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs, ir nepieciešams nodrošināt vienreizēju piemaksu, lai sasniegtu personai 2021.gada aprīlī piešķirtā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, tādējādi nepasliktinot personas ienākumu situāciju attiecībā pret aprīļa mēnesi.

Vienreizējās piemaksas nodrošināšanai 2021.gada maijā indikatīvi būs nepieciešami 466 132 *euro*, pieņemot, ka persona ar I un II invaliditātes grupu visu mēnesi vai nu strādā vai nestrādā. Līdz ar to vienreizējā piemaksa indikatīvi būs jānodrošina nestrādājošām personām ar II invaliditātes grupu kopš bērnības, personām ar III invaliditātes grupu kopš bērnības, strādājošām personām ar I un II invaliditātes grupu kopš bērnības, kā arī tiem bērniem līdz 6 gadu vecumam ar invaliditāti, kuri ir valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apgādnieka zaudējuma gadījumā saņēmēji un kuriem vecais normatīvais regulējums paredzēja valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru 106,72 *euro* apmērā.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
VSNP personām ar invaliditāti	8 899 910	9 824 718	9 937 960
Vienreizējās piemaksas nodrošināšana 2021.gada maijā	466 132		

**Ņemta vērā VSAA statistika par VSNP saņēmējiem kopā, to sadalījums pēc personu kategorijām, īpatsvars pielīdzināts budžeta bāzes kontingentam.*

Lai ieviestu minētās izmaiņas, nepieciešams veikt grozījumus Valsts sociālo pabalstu likumā.

Ar valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un pensiju apmēru pārskatīšanu saistītie pakalpojumi

Saistībā ar Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr.2019-27-03 izpildi tiek plānots noteikt atšķirīgus valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērus Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmajā daļā minētajām personu grupām. Līdz ar to nepieciešams veikt izmaiņas tiesību aktos, kuros būtu noteikts kāds tieši valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs jāpiemēro konkrētā situācijā.

• Valsts sociālās aprūpes centru un līguminstitūciju klientiem pienākošos naudas summas personiskiem izdevumiem palielināšana

Ņemot vērā, ka izmaiņas valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta jomā ir tieši saistītas arī ar valsts sociālās aprūpes centru un līguminstitūciju klientiem pienākošos naudas summu personiskiem izdevumiem – kabatas naudas tiek aprēķinātas 15% apmērā no pensijas vai atlīdzības, vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, ko paredz Sociālo pakalpojumu un sociālās

palīdzības likums, – nepieciešams papildu finansējums, lai nodrošinātu pienākošos naudas summu personiskiem izdevumiem izmaksas valsts sociālās aprūpes centru un līguminstitūciju klientiem.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro

	2021	2022	2023
Līguminstitūciju klientiem pienākošo naudas summu personiskiem izdevumiem izmaksas	33 318	33 318	33 318
Valsts sociālās aprūpes centru klientiem pienākošo naudas summu personiskiem izdevumiem izmaksas	219 779	219 779	219 779

• Apbedīšanas pabalsts apdrošinātās personas apgādībā bijuša ģimenes locekļa nāves gadījumā

Saskaņā ar likuma “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 23.panta otro daļu apbedīšanas pabalstu apdrošinātās personas apgādībā bijuša ģimenes locekļa nāves gadījumā piešķir un izmaksā tādas kopējās summas apmērā, kura atbilst trīskāršam valsts sociālā nodrošinājuma pabalstam, kāds bija spēkā ģimenes locekļa nāves dienā (šobrīd 192,09 euro).

Plānots pārskatīt apbedīšanas pabalsta apmēru, piesaistot to valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēram, kāds tiks noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām, t.i. 20% no ienākumu mediānas (109 euro). Apbedīšanas pabalsta apmērs tādā gadījumā būtu 327 euro.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Apbedīšanas pabalsts sociāli apdrošinātās personas apgādībā bijuša ģimenes locekļa nāves gadījumā	17 808	17 808	17 808

* ņemta vērā VSAA vēsturiskā statistika un pakalpojuma bāzes apmēra palielinājums.

Nepieciešams veikt grozījumus likumā “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu”.

• Apbedīšanas pabalsts bezdarbnieka pabalsta saņēmēja nāves gadījumā

Saskaņā ar likumu “Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” 12.panta otro daļu apbedīšanas pabalstu bezdarbnieka pabalsta saņēmēja nāves gadījumā piešķir bezdarbnieka nāves dienā spēkā esošā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta trīskāršā apmērā (šobrīd – 192,09 euro).

Plānots pārskatīt apbedīšanas pabalsta apmēru, piesaistot to valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēram, kāds tiks noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām, t.i. 20% no ienākumu mediānas (109 euro). Apbedīšanas pabalsta apmērs tādā gadījumā būtu 327 euro.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Apbedīšanas pabalsts bezdarbnieka pabalsta saņēmēja nāves gadījumā	19 427	19 427	19 427

* ņemts vērā budžeta bāzes kontingents un pakalpojumu bāzes apmēru palielinājums.

Nepieciešams veikt grozījumus likumā “Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam”.

• Bezdarbnieka pabalsta apmērs situācijā, ja iemaksas bezdarba gadījumam ir veiktas no valsts pamatbudžeta

Saskaņā ar likumu “Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam” bezdarbnieka pabalstu 60% apmērā no bezdarbnieka pabalsta pieprasīšanas dienā spēkā esošā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta divkārša apmēra (šobrīd – 128,06 euro) nosaka bezdarbniekam:

1) par kuru visā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas periodā, iemaksas bezdarba gadījumam ir veiktas no valsts pamatbudžeta;

2) par kuru pēdējo 16 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas iemaksas bezdarba gadījumam nav veiktas vai ir veiktas, vai bija jāveic mazāk nekā 12 mēnešus, ja persona pēc invaliditātes ir atguvusi darbspējas vai kopusi bērnu ar invaliditāti līdz 18 gadu vecumam;

3) par kuru vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas periodā iemaksas bezdarba gadījumam ir veicis gan pats pabalsta pieprasītājs un viņa darba devējs, gan valsts;

4) kurš visā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas periodā nav bijis darba ņēmējs un par kuru iemaksas bezdarba gadījumam ir veiktas no valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta.

Plānots pārskatīt bezdarbnieka pabalsta apmēru minētajām personām, piesaistot to valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēram, kāds noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām, t.i. 20% no ienākumu mediānas (109 euro). Bezdarbnieka pabalsta apmērs tādā gadījumā tiktu rēķināts 60% no 218 euro.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Bezdarbnieka pabalsts	210 259	172 271	151 952
Iemaksas pensiju apdrošināšanai (20%) par bezdarbnieka pabalsta saņēmējiem	42 040	34 445	30 382

**ņemta vērā VSAA statistika par pabalstiem, kuru apmērs ir līdz jaunajam minimumam, īpatsvars pielīdzināts budžeta bāzes kontingentam.*

Nepieciešams veikt grozījumus likumā “Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam”.

• Apbedīšanas pabalsts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmēja nāves gadījumā

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.1605 apbedīšanas pabalsta apmērs valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta vecuma gadījumā un apgādnieka zaudējuma gadījumā saņēmēja nāves gadījumā noteikts divkārsā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā, kāds bija piešķirts mirušajam valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējam. Savukārt personas ar invaliditāti nāves gadījumā apbedīšanas pabalsta apmērs noteikts divkārsā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā, piemērojot koeficientu 1,3 I invaliditātes gadījumā un koeficientu 1,2 – II invaliditātes gadījumā.

Lai arī personām ar I un II invaliditātes grupu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts ir atkarīgs no tā, vai persona iepriekšējā mēnesī ir vai nav bijusi nodarbināta, sekmējot to, ka ģimenei tiek sniegts maksimāls atbalsts sakarā ar tuvinieka nāvi, plānots noteikt, ka apbedīšanas pabalsta aprēķinā personām ar I un II grupas invaliditāti netiek ņemts vērā nodarbinātības fakts.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Apbedīšanas pabalsts VSNP saņēmēja nāves gadījumā	46 494	47 598	48 700

**ņemts vērā budžeta bāzes kontingents un pakalpojumu bāzes apmēru palielinājums.*

Nepieciešams veikt grozījumus Valsts sociālo pabalstu likumā.

• Apdrošināšanas atlīdzība sakarā ar nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Saskaņā ar likuma “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām” 14.panta piekto daļu mēnesī izmaksājama slimības pabalsts, atlīdzība par darbspēju zaudējumu, atlīdzība par apgādnieka zaudējumu, kā arī apdrošināšanas atlīdzības par ārstēšanās un

rehabilitācijas izdevumiem kopējā summa vienam gadījumam, nedrīkst pārsniegt divdesmitpieckāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, kas noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām (šobrīd $64,03 \times 25 = 1\,600,75$ euro).

Ņemot vērā, ka valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām plānots noteikt 20 procentus no ienākumu mediānas (109 euro), tad no 2021.gada maksimālā summa nedrīkstēs pārsniegt 2 725 euro.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Atlīdzība par ārstēšanās izdevumiem	40 473	40 473	40 473
Slimības pabalsts (saistībā ar maksimālo apmēru)	151 632	151 632	151 632
Apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudējumu (saistībā ar maksimālo apmēru)	258 617	258 617	258 617

*ņemta vērā VSAA statistika par pakalpojumu saņēmējiem, kuru apmērs ir līdz jaunajam minimumam vai pārsniedz esošo divdesmitpieckāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, un to vidējiem apmēriem, īpatnsvars pielīdzināts budžeta bāzes kontingentam.

• Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzība

Saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 „Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība” 25.2.apakšpunktu, kaitējuma atlīdzību darbiniekam, ja VDEĀVK noteikusi darbspēju zaudējumu bez invaliditātes grupas piešķiršanas, kā arī, ja darbiniekam piešķirta citas valsts pensija vai izdienas pensija pēc speciālajiem likumiem, aprēķina, ņemot vērā valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kuram atkarībā no darbspēju zaudējuma pakāpes piemērots noteikts koeficients (1,0 – ja darbinieka darbspēju zaudējums ir 20 un vairāk procentu; 0,7 – ja darbinieka darbspēju zaudējums ir 10-19 procentu).

Plānots pārskatīt kaitējuma atlīdzības apmēru, piesaistot to valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēram, kāds tiks noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām, t.i. 20% no ienākumu mediānas (109 euro).

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzība	414 525	414 525	414 525

*ņemta vērā VSAA statistika par pakalpojumu saņēmējiem, kuru apmērs ir līdz jaunajam minimumam, un to vidējiem apmēriem.

• Valsts sociālais pabalsts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem un mirušo Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku ģimenēm

Saskaņā ar Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likumu (turpmāk - ČAES likums) Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam — ja viņam ir noteikta invaliditātes cēloņsakarība ar Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbu veikšanu, un viņa nāves gadījumā, Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku ģimenei, ir tiesības uz valsts sociālo pabalstu. Saskaņā ar ČAES likuma 11.panta ceturto daļu valsts sociālā pabalsta apmērs nedrīkst būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra noteikumiem Nr.1077 “Noteikumi par valsts sociālo pabalstu Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem un mirušo Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku ģimenēm” valsts

sociālais pabalsts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem un mirušo Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku ģimenēm ir 100 *euro* mēnesī.

Nemot vērā, ka valsts sociālā pabalsta apmērs nedrīkst būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, tad plānots noteikt, ka valsts sociālā pabalsta Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekam un mirušā Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieka ģimenei apmērs tiek piesaistīts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēram, kāds tiks noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām, t.i. 20% no ienākumu mediānas (109 *euro*).

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Valsts sociālais pabalsts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem un mirušo Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku ģimenēm	330 048	322 812	315 792

*ņemts vērā budžeta bāzes kontingents.

Nepieciešams veikt grozījumus Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likumā.

• Minimālās atlīdzības sakarā ar nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Likuma “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām” 13.panta trešā daļa nosaka, ka apdrošinātajai personai, kurai sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību ir noteikta invaliditātes grupa, piešķirtā atlīdzība par darbaspēju zaudējumu nedrīkst būt mazāka par likumā “Par valsts pensijām” atbilstošajai invaliditātes grupai noteikto invaliditātes pensijas minimālo apmēru.

Tiek plānots paaugstināt minimālās invaliditātes pensijas, piesaistot minimālo apmēru 25% un 30% no ienākumu mediānas. Līdz ar to paaugstināsies arī atlīdzību par darbaspēju zaudējumu minimālie apmēri.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Apdrošināšanas atlīdzību par darbaspēju zaudējumu (saistībā ar minimālo apmēru)	440 508	467 259	495 582

*ņemta vērā VSAA statistika par pakalpojumu saņēmējiem, kuru apmērs ir līdz jaunajam minimumam, to vidējiem apmēriem, īpatsvars pielīdzināts budžeta bāzes kontingentam.

• Valsts fondētās pensijas kapitāls

Valsts fondēto pensiju likuma 8.pants regulē fondētās pensijas kapitāla izmantošanu valsts fondētās pensiju shēmas (turpmāk – VFPS) dalībnieka nāves gadījumā. VFPS dalībniekam ir tiesības izvēlēties, kam novirzīt fondētās pensijas kapitālu, ja viņš nomirst līdz vecuma pensijas piešķiršanai, t.i.:

- 1) ieskaitīt valsts pensiju speciālajā budžetā;
- 2) pievienot citas personas fondētās pensijas kapitālam;
- 3) atstāt mantošanai Civillikumā noteiktajā kārtībā.

Ja VFPS dalībnieks nebūs izdarījis izvēli, kā arī, ja fondētās pensijas kapitāls ir mazāks par 35% no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, fondētās pensijas kapitālu ieskaita valsts pensiju speciālajā budžetā.

Plānots noteikt, ja fondētās pensijas kapitāls ir mazāks par 35% no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra, kas noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas

1.punktā minētajām personām, fondētās pensijas kapitālu ieskaita valsts pensiju speciālajā budžetā.

Pasākumam nav finansiālas ietekmes.

Nepieciešams veikt grozījumus Valsts fondēto pensiju likumā.

• Sociālās apdrošināšanas iemaksas

Likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 21.¹panta trešajā daļā ir noteikts, ka pārmaksātās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – obligātās iemaksas), kas nesasniedz 35% no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, netiek atmaksātas, bet tiek uzkrātas līdz sasniedz šo apmēru. Tā kā no 2021.gada 1.janvāra valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu plānots paaugstināt, tad palielinātos arī obligātās iemaksas, kas netiek personai atmaksātas. Lai nepasliktinātu personas tiesības saņemt pārmaksātās obligātās iemaksas, plānots saglabāt līdzšinējo summu, kuru sasniedzot, persona varēs saņemt pārmaksātās obligātās iemaksas, t.i., 22,41 euro (35% no 64,03 euro).

Likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 28.pantā ir noteikts, kādu parāda summu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir tiesīga izslēgt no bilances (tās uzskaitē esošās pārmaksu summas, kuras radušās sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju saņēmēju vainas dēļ), ja to piedziņa nav iespējama, jo administratīvā akta izpildei iestājies noilgums vai parādnieks ir miris, proti, parāda summu līdz 35% no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra jeb līdz 22,41 euro. Lai tiktu saglabāta līdzšinējā kārtība, plānots noteikt, ka, ja parādnieks ir miris vai parāda piedziņa nav iespējama, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir tiesīga norakstīt parāda summu, kas nepārsniedz 22,41 euro.

Pasākumam nav finansiālas ietekmes.

Nepieciešams veikt grozījumus likumā “Par valsts sociālo apdrošināšanu”.

Atbalsts bērniem apgādnieka nāves gadījumā

Pasākuma mērķis ir sniegt lielāku minimālo atbalstu bērniem, kas zaudējuši apgādnieku, nosakot to procentuālā apmērā no māsaimniecību rīcībā esošās ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2017.gada 21.marta noteikumiem Nr.156 “Noteikumi par apgādnieka zaudējuma pensijas, atlīdzības par apgādnieka zaudējumu un valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apgādnieka zaudējuma gadījumā minimālo apmēru un tā pārskatīšanas kārtību” noteikts, ka apgādnieka zaudējuma pensijas, atlīdzības par apgādnieka zaudējumu un valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apgādnieka zaudējuma gadījumā minimālais apmērs katram bērnam no dzimšanas līdz septiņu gadu vecuma sasniegšanai ir 92,50 euro (bērnam ar invaliditāti kopš bērnības – 106,72 euro) un no septiņu gadu vecuma – 111 euro.

Pārskatot visu pakalpojumu minimālos apmērus un piesaistot tos noteiktam procentuālajam apmēram no ienākumu mediānas, plānots paaugstināt minimālo apmēru katram bērnam, nosakot to 25% apmērā no ienākumu mediānas bērniem līdz 7 gadu vecumam un 30% apmērā no ienākumu mediānas bērniem no 7 gadu vecuma.

	Esošais apmērs, euro	Plānotais apmērs, euro
līdz 6 g.v. (ieskaitot)	92,50 (bērnam ar invaliditāti kopš bērnības – 106,72)	136 (25% no ienākumu mediānas) (+43,50/ +29,28)
no 7 g.v.	111	163 (30% no ienākumu mediānas) (+52)

Papildu nepieciešamais finansējums, euro*

	2021	2022	2023
Apgādnieka zaudējuma pensija	4 895 629	4 895 629	4 895 629
Apdrošināšanas atlīdzība par apgādnieka zaudējumu	9 822	9 822	9 822
VSNP apgādnieka zaudējuma gadījumā	186 930	205 872	208 470

*ņemta vērā VSAA statistika par apgādājamo skaitu, kuriem pakalpojuma apmērs ir līdz jaunajam minimumam, un to vidējiem apmēriem.

Nepieciešams veikt grozījumus Valsts sociālo pabalstu likumā, likumā “Par valsts pensijām” un likumā “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām”.

VSAA IT sistēmu pielāgošana

Lai nodrošinātu visu likumprojektu ieviešanu saistībā ar pensiju, atlīdzību un pabalstu apmēru maiņu (ietverot visus ar minimālo ienākumu sliekšņa pārskatīšanu saistītos likumprojektus), VSAA nepieciešams papildus finansējums IS izmaiņu izstrādei.

Papildu nepieciešamais finansējums, euro

	2021	2022
IS pielāgošana	252 467	129 773

Papildu nepieciešamais finansējums Satversmes tiesas spriedumu izpildei labklājības jomā, euro

	2021	2022	2023
Pamatbudžets	70 662 394	70 998 851	71 014 751
Pašvaldību budžets	25 041 101	23 060 234	21 175 496
Kopā	95 703 495	94 059 085	92 190 247

Ņemot vērā, ka iepriekšminētie pasākumi (pakalpojumi, kuri saistīti gan ar valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta pārskatīšanu, gan minimālo pensiju un atlīdzību pārskatīšanu) personām ir ar sociālās apdrošināšanas iemaksām nesaistītie izdevumi, minētie izdevumi nodrošināmi no valsts pamatbudžeta. Līdz ar to, lai nodrošinātu pakalpojuma izmaksu minimālā apmērā, apmēra daļa, kas personai aprēķināta no iepriekš veiktajām sociālās apdrošināšanas iemaksām, arī turpmāk tiks izmaksāta no sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta, savukārt iztrūkstošā starpība līdz jaunajam minimumam - no valsts pamatbudžeta.

	2021.gadā, milj. euro	2022.gadā, milj. euro	2023.gadā, milj. euro
Atgriezenisks efekts - nodokļu ieņēmumu palielinājums valsts budžetā no algu celšanas	+87,9	+99,7	+110,9

4. Pasākumi bilances nodrošināšanai

Pēc MK 2020.gada 18.augusta un 2.septembra sēdes, Valdību veidojošo partiju budžeta veidošanas darba grupas diskusiju rezultātā, ir panākta vienošanās par iespējamajiem pasākumiem atbalstīto ieņēmumu un izdevumu izmaiņu rezultātā pasliktinātās bilances kompensēšanai, lai varētu nodrošināt ministriju un citu centrālo valsts iestāžu aktuālākos prioritāros pasākumus (skat. informatīvā ziņojuma 1.pielikumu).

	2021.gadā, milj. <i>euro</i>	2022.gadā, milj. <i>euro</i>	2023.gadā, milj. <i>euro</i>
Jāpieņem lēmumi par pasākumiem bilances nodrošināšanai	-140,5	-61,4	-26,0
Pasākumi bilances nodrošināšanai KOPĀ <i>tai skaitā</i>	+140,5	+61,4	+42,0
Izdevumu pasākumi	-111,4	-33,8	-13,4
Papildus Satversmes tiesas spriedumu izpilde labklājības jomā (LM valsts budžeta daļa) - LM 03.09.2020. iesniegtās izmaiņas	+32,1	+34,1	+34,1
Izdevumu pārskatīšanas rezultātā identificētie resursi kopējās fiskālās telpas uzlabošanai	-13,1	-11,4	-13,3
Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja precizēts prioritārais pasākums	-1,0	-0,6	-0,1
Pašvaldību speciālā dotācija (palielinājums par 10% pret iepriekšējo gadu, 64 resors)	-24,3	-8,0	
Par 20% samazināt komandējumu izdevumus (nozaru ministrijas)	-2,7		
Valsts budžeta investīcijas, kuras iespējams finansēt no Eiropas Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļiem (SM)	-50,0		
Valsts budžeta investīcijas, kuras iespējams finansēt no papildu finansējuma Kohēzijas politikai 2014.-2020. plānošanas perioda (VM)	-20,0		
Valsts speciālais budžets (LM)	-32,1	-34,2	-34,2
Budžeta resora "74.Gadskārtējā valsts budžeta izpildes procesā pārdalāmais finansējums" izdevumu samazinājums (t.sk. LNG un apropriācijas rezerve)	-0,3	-13,6	
Ieņēmumu pasākumi	+29,0	+27,6	+28,6
AS "Latvenergo" dividendes (EM) papildu ieņēmumi	+20,0	+15,0	+15,0
DRN- (VARAM) nodokļu ieņēmumi	+0,5	+2,2	+3,2
Direktīvu pārņemšana PVN piemērošanas jomā	+8,5	+10,4	+10,4
Precizētās bilances izmaiņas	0,0	0,0	+16,0

Atbilstoši Ministri kabineta 2020.gada 18.augusta sēdē izskatītajam informatīvajam ziņojumam "Par valsts budžeta izdevumu pārskatīšanas rezultātiem un priekšlikumi par šo rezultātu izmantošanu likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021., 2022. un 2023.gadam" un likumprojekta "Par valsts budžetu 2021.gadam" izstrādes procesā" (protokols Nr.49 46.§) izdevumu pārskatīšanas rezultātā 13 118 141 *euro* 2021.gadā, 11 420 344 *euro* 2022.gadā un 13 251 262 *euro* 2023.gadā novirzāmi kopējās fiskālās telpas uzlabošanai. Resursi rasti, pārskatot iepriekšējos periodos piešķirto finansējumu prioritārajiem un citiem pasākumiem, uzlabojot procesus un veicinot efektīvu finanšu resursu pārvaldību.

Ierosināts samazināt dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus pamatkapitāla veidošanai Satiksmes ministrijas budžeta apakšprogrammā 23.06.00 "Valsts autoceļu uzturēšana un atjaunošana" 2021.gadam 50 000 000 *euro* apmērā un, izstrādājot Atveseļošanas un noturības plānu, paredzēt, ka Satiksmes ministrijai valsts autoceļu atjaunošanai ir pieejams finansējums 100 000 000 *euro* apmērā no Eiropas Atveseļošanas un noturības mehānisma programmas līdzekļiem.

Ierosināts samazināt finansējumu (no dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem) 2021.gadam 20 000 000 EUR apmērā, kas atbalsstīts ar 2020.gada 2.septembrī Ministru kabineta sēdē izskatīto

informatīvo ziņojumu “Par pasākumiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai un ekonomikas atlabšanai 2020. un 2021.gadam” (prot. Nr.51, 55.§, 2.p.), Veselības ministrijas budžeta apakšprogrammā 33.17.00 “Plānveida stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšana”, vienlaikus nodrošinot, ka Veselības ministrijai ir pieejami 20 000 000 EUR no plānotā papildu finansējuma Kohēzijas politikai 2014.–2020. plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” ietvaros (React-EU).

Pašvaldību speciālajai dotācijai (64.resors) 2021. un 2022.gadā paredzēts nodrošināt palielinājumu par 10% pret iepriekšējo gadu.

Ministriņām ierosināts par 20% samazināt komandējuma izdevumus (valsts pamatfunkcijām), aprēķinu veicot no 2020.gada plāna - 2021.gadam 2 719 842 *euro* apmērā.

LM ir iesniegusi priekšlikumu (LM š. g 7.septembra vēstule Nr.25-1-01/1308) samazināt valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta izdevumus sociālā rakstura maksājumiem un kompensācijām (izdevumus vecuma pensijām, bezdarbnieka pabalstiem un slimības pabalstiem) 2021.gadā 32 062 394 *euro* apmērā, 2022.gadā 34 198 851 *euro* apmērā un 2023.gadā 34 214 751 *euro* apmērā, atkārtoti pārskatot plānotos valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta bāzes izdevumus sociālā rakstura maksājumiem un kompensācijām 2021.–2023.gadam.

Papildus Ekonomikas ministrijas sagatavotajā konceptuālajā ziņojumā “Kompleksi pasākumi obligātā iepirkuma komponentes problemātikas risināšanai un elektroenerģijas tirgus attīstībai” paredzēts no AS “Latvenergo” dividendēm 20 000 000 *euro* 2021. gadā un 15 000 000 *euro* 2022. un 2023.gadā ik gadu novirzīt citām budžeta vajadzībām.

Saskaņā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas iesniegtiem priekšlikumiem daļu par dabas resursu nodokļa (turpmāk – DRN) papildu ieņēmumu paredzēts novirzīt izdevumiem, bet attiecīgi DRN papildu ieņēmumu daļa 2021.gadā 509 559 *euro*, 2022.gadā 2 225 244 *euro* un 2023.gadā 3 226 414 *euro* apmērā ir novirzāma kopējās bilances nodrošināšanai.

Finanšu ministrijai atbilstoši 2020.gada 7.jūlijā Saeimā iesniegtajam likumprojektam “Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā” (Nr: 750/Lp13) uzdots palielināt pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu prognozes 2021.-2023.gadam ik gadu 10 370 000 *euro* apmērā, kā arī dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus Finanšu ministrijas budžeta programmā 33.00.00 "Valsts ieņēmumu un muitas politikas nodrošināšana" 2021.gadā 1 847 647 *euro* apmērā nepieciešamo izmaiņu veikšanai Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmās.

Lai nodrošinātu pasākumu neitrālo ietekmi, paredzēts samazināt izdevumus budžeta resorā "74.Gadskārtējā valsts budžeta izpildes procesā pārdaļamais finansējums" (t.sk. LNG un apropriācijas rezervei) 2021.gadam un 2022.gadam.

5. Fiskāli neitrāli ministriju priekšlikumi budžeta prioritāšu nodrošināšanai

Saskaņā ar MK 2020.gada 2.septembra sēdes protokollēmuma Nr.51 55.§ “Informatīvais ziņojums “Par pasākumiem Covid-19 krīzes pārvarēšanai un ekonomikas atlabšanai 2020. un 2021.gadam”” 6.punktu ministriņām līdz 4.septembrim ir atļauts iesniegt Finanšu ministrijā fiskāli neitrālus priekšlikumus budžeta prioritāšu nodrošināšanai. Finanšu ministrijai uzdots sagatavot informāciju izskatīšanai MK 8.septembra sēdē.

5.1. Ekonomikas ministrijas priekšlikumi

Ekonomikas ministrija ar š.g. 28.augusta vēstuli Nr.5.1.3/2020/5189N un š.g. 4.septembra vēstuli Nr.5.1.3/2020/5329N ir iesniegusi priekšlikumu fiskāli neitrālu priekšlikumu prioritāro pasākumu īstenošanai 2021.-2023.gadā.

5.1.1. Nekustamā īpašuma darījumu starpnieku darbības likuma 7.panta ceturrtā daļa un 14.panta trešā daļa paredz, ka MK nosaka nekustamā īpašuma darījumu starpniekam maksu par personas iekļaušanu nekustamā īpašuma darījumu starpnieku reģistrā un ikgadējās nekustamā īpašuma darījumu starpnieka uzraudzības maksas apmēru un samaksas kārtību. Lai nodrošinātu minēto normu ieviešanu, Ekonomikas ministrija ir izstrādājusi noteikumu projektu, kas nosaka nekustamā īpašuma darījumu starpnieka maksu par personas iekļaušanu reģistrā, ikgadēju nekustamā īpašuma darījumu starpnieka uzraudzības maksu, tā apmērus un samaksas kārtību. Atbilstoši minētajam noteikumu projektam, par personas iekļaušanu reģistrā ir noteikta reģistrācijas maksa 40 *euro* apmērā un par nekustamā īpašuma darījumu starpnieka uzraudzību ir noteikta ikgadēja maksa 40 *euro* apmērā. Kopējie ieņēmumi 2021.gadā un turpmāk ik gadu tiek plānotai 64 480 *euro* apmērā, savukārt, lai nodrošinātu nekustamā īpašuma darījumu starpnieku reģistra uzturēšanu un uzraudzību, Ekonomikas ministrijai ir nepieciešams papildu finansējums 2021.gadā un turpmāk ik gadu 46 566 *euro* apmērā.

Ņemot vērā minēto, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt ieņēmumu prognozes no nekustamā īpašuma darījumu starpnieka reģistrācijas maksas un ikgadējās nekustamā īpašuma darījumu starpnieka uzraudzības maksas 2021., 2022. un 2023.gadam ik gadu 64 480 *euro* apmērā un attiecīgi palielināt dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus Ekonomikas ministrijas budžeta programmā 97.00.00 "Nozaru vadība un politikas plānošana" 2021., 2022. un 2023.gadam ik gadu 46 566 *euro* apmērā (tai skaitā atlīdzības izdevumu nodrošināšanai vienai amata vietai 26 059 *euro* apmērā, nepalielinot kopējo amata vietu skaitu Ekonomikas ministrijas resorā), lai nodrošinātu nekustamā īpašuma darījumu starpnieku reģistra uzturēšanu un uzraudzību.

5.1.2. Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt pamatbudžeta prognozējamās ieņēmumos valsts budžetā no akciju sabiedrības "Latvenergo" dividendēm 2021.gadā 8 606 250 *euro* apmērā, 2022.gadā 13 200 000 *euro* apmērā un 2023.gadā 12 604 630 *euro* apmērā un attiecīgi palielināt dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus 2021.gadā 8 606 250 *euro* apmērā, 2022.gadā 13 200 000 *euro* apmērā un 2023.gadā 12 604 630 *euro* apmērā šādu Ekonomikas ministrijas neatliekamo pasākumu īstenošanai:

1) Atbilstoši likumā „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” un likumā "Par dzīvojamo telpu īri” paredzētajam ir nepieciešams nodrošināt valsts līdzfinansējumu dzīvojamās telpas atbrīvošanas pabalsta nodrošināšanai denacionalizēto namu īrniekiem. Ekonomikas ministrijai 2020.gadā ir iesniegta informācija par 9 Jūrmalā un 225 Rīgā reģistrētām personām atbrīvošanas pabalsta saņemšanai, par kopējo summu 2 784 150,50 *euro*. Lai nodrošinātu valsts līdzfinansējumu dzīvojamās telpas atbrīvošanas pabalsta nodrošināšanai denacionalizēto namu īrniekiem, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus 2021.gadā 2 784 151 *euro*, 2022.gadā 1 500 000 *euro* un 2023.gadā 2 000 000 *euro* apmērā.

2) Atbilstoši Ministru kabineta 2018.gada 20.februāra noteikumiem Nr. 95 “Noteikumi par valsts palīdzību dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai” akciju sabiedrība „Attīstības finanšu institūcija Altum” nodrošina mājokļu garantiju atbalsta programmas īstenošanu (garantiju izsniegšanu), atvieglot gimenēm ar bērniem iespēju nodrošināt pirmo iemaksu aizdevumam mājokļa iegādei vai būvniecībai. Lai nodrošinātu mājokļu garantiju atbalsta programmas īstenošanu un 2022.gadā varētu izsniegt 3 200 garantijas un 2023.gadā 3 400 garantijas, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus budžeta programmā 35.00.00 “Valsts atbalsta programmas” 2022.gadā 5 500 000 *euro*, 2023.gadā 6 000 000 *euro*.

3) Latvijai līdz 2021.gada 4.februārim jāpārņem direktīva 2019/1/ES par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu (ECN+ direktīva), kā arī līdz 2021.gada 1.maijam jāpārņem direktīva 2019/633/ES par negodīgu tirdzniecības praksi starpuņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē. Direktīva būtiski paplašina līdzšinējo nacionālo regulējumu, kas bija iekļauts Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likumā, turpmāk nosakot aizliegtas negodīgas tirdzniecības prakses visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē. Savlaicīgai un efektīvai konkurences tiesību pārkāpumu novēršanai ir tieša un preventīva ietekme gan uz publisko personu naudas līdzekļu lietderīgu izmantošanu, tostarp ES fondu apguvē, gan uz ikviena uzņēmēja un patērētāja naudas līdzekļu taupīšanu, novēršot pārmaksu konkurences kropļojumu dēļ un kopumā veicinot tautsaimniecības izaugsmi ilgtermiņā.

Lai nodrošinātu Konkurences padomes personāla, tehnisko un tehnoloģisko kapacitātes stiprināšanu, pilnvaru efektīvai īstenošanai konkurences uzraudzībā, ieviešot ECN + direktīvu, direktīvu 2019/633/ES un īstenojot publisko personu komercdarbības uzraudzību, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus budžeta apakšprogrammā 26.02.00 "Konkurences politikas ieviešana" 2021.gadā 853 467 *euro*, t.sk. 510 775 *euro* atlīdzībai, 2022.gadā 879 769 *euro*, t.sk. 702 627 *euro* atlīdzībai un 2023.gadā 965 193 *euro*, t.sk. 810 455 *euro* (tai skaitā sešas jaunas amata vietas, nepalielinot kopējo amata vietu skaitu Ekonomikas ministrijas resorā).

4) Krīzes pārvarēšanai ir nepieciešama proaktīva rīcība esošo un potenciālo investīciju projektu identificēšanā un apkalpošanā, kā arī ir nepieciešams intensificēt darbu pie stabilas un uzņēmējiem labvēlīgas uzņēmējdarbības vides. Lai nodrošinātu efektīvu Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes regulas (ES) 2019/452 ieviešanu un izveidotu regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanai, nodrošinot noteikto kontaktpunkta funkciju izpildi un apstrādātu saņemto informāciju no dalībvalstīm saistībā ar veiktajiem darījumiem, kas skar to nacionālo drošību (gada ietvaros plānoti apmēram 600 darījumi), kā arī sniegtu Eiropas Komisijas un citu dalībvalstu pieprasīto informāciju, ir nepieciešams saslēgt vienotā sistēmā Ekonomikas ministrijas lietvedības sistēmu ar Uzņēmuma reģistru, VID datu bāzi, Ceļu satiksmes drošības direkcijas datu bāzi, valsts drošības iestāžu lietvedības sistēmu un Ārlietu ministrijas lietvedības sistēmu. Uzņēmējdarbības pasākumu un vides pilnveidošanai nepieciešams izveidot analītisko rīku valsts atbalsta programmu efektivitātes izvērtēšanai.

Lai nodrošinātu tiešo investīciju pieauguma veicināšanu, veidojot izcilu uzņēmējdarbības vidi, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus budžeta programmā 97.00.00 "Nozaru vadība un politikas plānošana" 2021., 2022. un 2023.gadā ik gadu 1 274 880 *euro*, t.sk. 399 800 *euro* atlīdzībai.

5) Saskaņā ar 2019. gada 7. maijā apstiprināto Valdības rīcības plāna Deklarāciju par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanu 45.1. punktu LIAA ir dots uzdevums panākt vienotu un pozitīvu tēlu par Latviju kā vietu eksportējošiem uzņēmumiem. Vienots valsts tēls ir īpaši nozīmīgs Latvijas uzņēmumiem starptautiskajā tirgū, kur skaidra produkta izcelsmes vieta un pozitīvas asociācijas var pievienot vērtību uzņēmuma radītajai produkcijai, kā arī ir būtisks instruments Latvijas pārstāvjiem vēstniecībās un pārstāvniecībās.

Lai nodrošinātu Latvijas uzņēmēju eksportspēju stiprināšanu, ieviešot valsts ekonomisko tēlu, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus budžeta programmā 28.00.00 "Ārējās ekonomiskās politikas ieviešana" 2021.gadā 1 367 761 *euro*, t.sk. 275 853 *euro* atlīdzībai, 2022.gadā 1 336 356 *euro*, t.sk. 275 853 *euro* atlīdzībai, 2023.gadā 1 367 761 *euro*, t.sk. 275 853 *euro* atlīdzībai (tai skaitā piecas jaunas amata vietas, nepalielinot kopējo amata vietu skaitu Ekonomikas ministrijas resorā).

6) Nepieciešams modernizēt statistikas datu nodrošināšanu, tajā skaitā indeksu attīstību un klasifikāciju satura pārvaldības sistēmas izveidi, veicinot jaunu datu iegūvi un analīzes procesa efektivitāti datu lietotājiem, samazinot administratīvo slogu uzņēmējiem. Pamatojoties uz normatīvajiem regulējumiem tiks nodrošināta:

- efektīvāka Biznesa pakalpojumu cenu indeksu sagatavošana;
- detalizēta informācija par mājokļu pieejamību mājokļu politikas plānošanai uzņēmējdarbības atbalstam jaunu darba vietu veidošanas un darbaspēka mobilitātes aspektā;
- katru gadu veiks monitoringu un sagatavos datus par vismaz 15 000 Latvijas augstskolu un 8 000 Latvijas profesionālās izglītības iestāžu absolventiem 10 gadus, kopš absolventa augstskolas, koledžas vai profesionālās izglītības iestādes eksmatrikulācijas (ar diploma izsniegšanu) gada, lai nodrošinātu izglītības politikas veidotājus ar informāciju pierādījumos balstītas politikas izstrādei un ieviešanai augstākās un profesionālās izglītības jomā, kā arī sabiedrības informēšanai.

Lai nodrošinātu statistikas modernizāciju, uzņēmēju administratīvā sloga mazināšanai un datu pieejamības veicināšanu, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus budžeta programmā 24.00.00 “Statistiskās informācijas nodrošināšana” 2021.gadā 444 959 *euro*, t.sk. 100 000 *euro* atlīdzībai, 2022.gadā 1 185 484 *euro*, t.sk. 145 000 *euro* atlīdzībai, 2023.gadā 165 484 *euro*, t.sk. 145 000 *euro* atlīdzībai statistikas modernizācijai, uzņēmēju administratīvā sloga mazināšanai un datu pieejamības veicināšanai.

7) Pēdējos gados vides un darba izmaiņas saistītas ar globalizāciju, platformu un mākslīgā intelekta attīstību, kam ir būtiska ietekme uz patērētāju tiesībām, preču atbilstību un citiem Patērētāju tiesību aizsardzības centra kompetences jautājumiem. Tādejādi Patērētāju tiesību aizsardzības centram ir nepieciešami augsti profesionāli darbinieki, kas spēj veikt vairāku jomu un dažādu aspektu uzraudzību – piemērot normatīvos aktus, tehniskos standartus, pieņemt lēmumus, tai skaitā ņemot vērā ārējās vides izmaiņas. Lai novērstu darbinieku aizplūšanu uz citām līdzīgām iestādēm, nodrošinot darba specifikai atbilstošu atlīdzību, nepieciešams stiprināt Patērētāju tiesību aizsardzības centra kapacitāti.

Ir nepieciešams nodrošināt efektīvu patērētāju tiesību un tirgus uzraudzību un jauno uzraudzības jomu attīstīšanu (īpaši būvizstrādājumi, droni, pārrobežu pārkāpumu novēršana un platformu uzraudzība). Gada ietvaros plānots veikt vismaz 70 būvizstrādājumu tirdzniecības, ražošanas un pakalpojumu sniegšanas vietu pārbaudes, 30 būvizstrādājumu testēšanu, 30 kuģu aprīkojumu un dronu tirdzniecības vietu pārbaudes un 10 kuģu aprīkojuma un dronu testēšanu.

Lai nodrošinātu Patērētāju tiesību aizsardzības centra kapacitātes stiprināšanu, būvizstrādājumu uzraudzības, kuģu aprīkojuma atbilstības un pārrobežu pārkāpumu novēršanas procedūras, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus budžeta apakšprogrammā 26.01.00 “Iekšējais tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība” 2021.gadā 853 532 *euro*, t.sk. 548 170 *euro* atlīdzībai, 2022. un 2023.gadā ik gadu 831 312 *euro*, t.sk. 548 170 *euro* atlīdzībai (tai skaitā sešas jaunas amata vietas, nepalielinot kopējo amata vietu skaitu Ekonomikas ministrijas resorā).

8) Saistībā ar vīrusa COVID-19 uzliesmojumu šī gada pirmajā ceturksnī visā pasaulē dažādu pasākumu rīkošanai radās neparedzēti šķēršļi un ierobežojumi, t.sk. drošības nolūkos tika pārcelta izstāde EXPO 2020 Dubai, kuru sākotnēji bija plānots īstenot no 2020.gada 20.oktobra līdz 2021.gada 10.aprīlim. Sakarā ar epidemioloģisko situāciju, EXPO 2020 Dubai izstādes atklāšana tika pārcelta par gadu un tā norisināsies no 2021.gada 1.oktobra līdz 2022.gada 31.martam. Lai nodrošinātu Latvijas dalību starptautiskajā izstādē “Expo 2020 Dubai”, Ekonomikas ministrija iesniedza priekšlikumu palielināt izdevumus budžeta programmā 28.00.00 “Ārējās ekonomiskās politikas ieviešana” 2021.gadā 1 027 500 *euro*, t.sk. 195 600 *euro* atlīdzībai un 2022.gadā 692 199 *euro*, t.sk. 66 000 *euro* atlīdzībai.

5.2. Finanšu ministrijas priekšlikumi

Finanšu ministrija ar š.g. 26.augusta Nr.13.2.-2/8-1/4523 vēstuli ir iesniegusi priekšlikumus divu fiskāli neitrālu pasākumu īstenošanai 2021.-2023.gadā.

5.2.1. Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk - VID), izpildot MK 26.11.2013. noteikumos Nr.1354 noteiktos uzdevumus par valstij piekritīgās mantas pārņemšanu un atsavināšanu/iznīcināšanu, ar valstij piekritīgās mantas uzglabāšanu, realizāciju un iznīcināšanu saistītos faktiskos izdevumus šobrīd sedz no ieņēmumiem no valstij piekritīgās mantas realizācijas. Ņemot vērā, ka šāda izdevumu segšana no budžeta izpildes procesa viedokļa neatbilst labai praksei, Finanšu ministrija piedāvā valstij piekritīgās mantas realizācijas procesa izdevumus turpmāk apmaksāt no vispārējā kārtībā sadalāmās dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem, bet ieņēmumus no valstij piekritīgās mantas realizācijas ieskaitīt valsts budžetā pilnā apmērā, kā arī vienkāršot un efektīvizēt valstij piekritīgās mantas realizācijas procesu.

Ņemot vērā minēto, priekšlikums palielināt nenodokļu ieņēmumus no valstij piekritīgās mantas realizācijas pēc citu valsts institūciju pieņemtā lēmuma 2021., 2022. un 2023. gadā par 276 922 euro ik gadu un attiecīgi palielināt dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus, tai skaitā atlīdzības izdevumus 126 922 euro ik gadu Finanšu ministrijas budžeta programmā 33.00.00 "Valsts ieņēmumu un muitas politikas nodrošināšana", lai nodrošinātu valstij piekritīgās mantas uzskaites, novērtēšanas, realizācijas, nodošanas bez maksas un iznīcināšanas izdevumu segšanu.

5.2.2. Lai cīnītos par patiesu uzņēmumu un saimnieciskās darbības veicēju ienākumu norādīšanu nodokļu maksātāju grāmatvedībā un nepielietotu vienīgi uz kontroli un sodiem balstītas metodes nodokļu nemaksāšanas apkarošanā, stimulējošs pasākums, kas veicina iedzīvotāju vēlmi un ieinteresētību lūgt izsniegt čekus, kvīti un biļetes par veikto darījumu, VID organizē čeku loteriju. Čeks, kvīts un biļete vairs nav tikai dokuments, ar kuru pierādīt savas patērētāja tiesības, bet arī loterijas biļete, kas dod tiesības piedalīties izlozē un laimēt dažādus laimestus un Padziļinātās sadarbības programmas dalībnieku piedāvātās balvas. Vienlaikus iedzīvotāji arī ir iesaistīti nodokļu nomaksas veicināšanā, saskatot savu tiešo pienesumu valsts mērķa – cīņa pret ēnu ekonomiku, sasniegšanā. Čeku loterija Latvijā norisinās no 2019.gada 1.jūlija. Iedzīvotāju aktivitāte ir ievērojama - 10 mēnešu laikā reģistrēti nedaudz vairāk kā 14 miljoni čeki un katru mēnesi loterijā piedalās aptuveni 75 tūkstoši dalībnieki (telefona numuri). VID analizē loterijai iesniegto maksājuma dokumentu datus, veic preventīvas darbības, kā arī kontroles pasākumus. Visu darbību rezultātā loterijas pirmajos desmit mēnešos nodokļu maksātāji iesnieguši vai precizējuši nodokļu deklarācijas par gandrīz vienu miljonu eiro. Savukārt pētījumu centra SKDS 2020.gada sākumā visā Latvijas teritorijā veiktā aptauja atklāj, ka vidēji katrs piektais (21%) respondents atzīst, ka tagad pievērš lielāku uzmanību tam, vai tiek izsniegts darījumu apliecinājošs dokuments.

Ir sagatavoti grozījumi Čeku loterijas likumā, piedāvājot paplašināt Čeku loterijas likumā noteikto darījumu apliecinājošo dokumentu veidus (iekļaujot rēķinus par darījumiem nozarēs ar augstu ēnu ekonomikas īpatsvaru) un nosakot nozares čeku izlozes, lai veicinātu iedzīvotāju vēlmi pieprasīt čekus vai citus darījumu apliecinājošus dokumentus no nodokļu maksātājiem, kura pamatdarbības veids pēc NACE koda atbilst nozarei, kuru VID izvēlēties noteiktā periodā kā nozari ar augstu ēnu ekonomikas īpatsvara risku.

Ņemot vērā minēto, priekšlikums palielināt nodokļu ieņēmumu prognozi 2021., 2022. un 2023. gadā par 698 785 euro (tai skaitā ieņēmumus no pievienotās vērtības nodokļa par 677 822 euro, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par 16 770 EUR un ieņēmumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa par 4 193 euro) ik gadu un palielināt dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus 635 012 euro apmērā ik gadu budžeta programmā 33.00.00 "Valsts ieņēmumu un muitas politikas nodrošināšana", lai nodrošinātu čeku loterijas organizēšanas un izmaksājamo balvu izdevumu segšanu.

5.3. Iekšlietu ministrijas priekšlikumi

Iekšlietu ministrija ar š.g. 24.augusta vēstuli Nr.1-40/2091 ir iesniegusi priekšlikumus divu fiskāli neitrālu prioritāro pasākumu īstenošanai 2021.-2023.gadā.

5.3.1. Pēc 2020.gada 1.jūlija, stājoties spēkā Administratīvās atbildības likumam, būtiski ir mainījies finanšu plūsmas mehānisms attiecībā uz procesuālajiem izdevumiem (mantu glabāšanas izdevumi), kuri tiek iemaksāti nevis Nodrošinājuma valsts aģentūras (turpmāk – Aģentūra), bet gan iestādes, kura veic administratīvā pārkāpuma procesu, kontā.

Administratīvās atbildības likuma 260.panta pirmā daļa noteic, ka procesuālo izdevumu un piespiedu naudas izpildes kārtība ir tāda pati, kāda noteikta naudas soda izpildei. Administratīvās atbildības likuma 263.panta sestā daļa noteic, ka naudas sodus, kas piemēroti par likumos paredzētajiem administratīvajiem pārkāpumiem, ieskaita valsts budžetā, ja likumā nav paredzēts citādi.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 27.decembra noteikumu Nr.1032 “Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju” pielikumu (klasifikācijas kods 10.1.0.0. (2.0.grupa)) lēmumā administratīvā pārkāpuma lietā noteiktie no personas piedzenamie procesuālie izdevumi ir klasificējami kā naudas sodi (*uz 10.1.0.0. kodu attiecinā ienējumus, kas iemaksāti valsts vai pašvaldību budžetos no naudas sodiem un piespiedu naudām (turpmāk – naudas sodi), ko uzliek saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu, Administratīvā procesa likumu, speciālajiem nozares likumiem un pašvaldību saistošajiem noteikumiem*). Šādu budžeta ieņēmumu klasifikācija ir pamatota ar Administratīvās atbildības likuma 253.pantu, kurā ir noteikts, ka nolēmums par administratīvā soda piemērošanu ir saistošs un obligāti izpildāms. Lēmumā ietvertā procesuālo izdevumu summa būtībā atbilst noteikumos Nr.1032 ietvertajam naudas soda terminam, jo atbilstoši Administratīvās atbildības likuma normām un lēmumam administratīvā pārkāpuma lietā, piedzenamie procesuālie izdevumi ir piespiedu kārtā no sodītās personas piedzenama naudas summa. Administratīvās atbildības likuma 255.pants paredz, ka nolēmuma par sodu izpildi organizē un kontrolē tā iestāde, kuras amatpersona sākotnēji pieņēmusi nolēmumu par sodu.

Lai izvairītos no papildu administratīvā sloga, kā arī nodrošinātu finansējumu Aģentūrai ar mantu glabāšanu saistīto izdevumu segšanai, sākot ar 2021.gada 1.janvāri no sodītās personas saņemtos lēmumā administratīvā pārkāpuma lietā norādītos procesuālos izdevumus - summas, kas Aģentūrai radušās sakarā ar administratīvā pārkāpuma lietā izņemtās mantas un dokumentu nodošanu glabāšanā, glabāšanu, iznīcināšanu un realizāciju - ieskaita valsts pamatbudžeta kontā atbilstoši iepriekš minētajam ieņēmumu klasifikācijas kodam.

Nemot vērā minēto, ar prioritārā pasākuma pieteikumu “Administratīvo pārkāpumu lietās izņemtās mantas un dokumentu glabāšanas, pārņemšanas, iznīcināšanas nodrošināšana” iesniegts fiskāli neitrāls priekšlikums budžeta apakšprogrammā 40.03.00 “Lietiskie pierādījumi un izņemtā manta” mainīt finansējuma avotu – samazināt ieņēmumus no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem un attiecīgos izdevumus par 622 767 euro un palielināt 2021.gadā un turpmāk ik gadu dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un attiecīgos izdevumus par 523 746 euro, lai nodrošinātu finansējumu valsts funkcijas izpildei, jo Aģentūra turpinās uzglabāt administratīvo pārkāpumu lietās izņemtās mantas, bet procesa virzītāji, kuru pienākums ir arī nodrošināt procesuālo izdevumu samaksu, būs citas institūcijas, kā arī palielināt valsts pamatbudžeta ieņēmumus 2021.gadā un turpmāk ik gadu no procesuālo izdevumu izpildes, ievērojot Administratīvās atbildības likuma 260.panta pirmajā daļā un 263.panta sestajā daļā noteikto, par 523 746 euro, tai skaitā:

- 1) 10.1.1.2. Naudas sodi, ko uzliek Valsts policija – par 427 666 euro;
- 2) 10.1.2.1. Naudas sodi, ko uzliek Valsts ieņēmumu dienests, izņemot naudas sodus, ko uzliek Valsts ieņēmumu dienesta Muitas pārvalde – par 68 504 euro;

3) 10.1.9.3. Naudas sodi, ko uzliek Pārtikas un veterinārais dienests – par 27 576 euro.

Izdevumu samazinājums no 2021.gada saistīts ar Iekšlietu ministrijas pieņemto lēmumu par pasākumiem, lai mazinātu transportlīdzekļu pārvietošanu uz stāvlaukumiem.

5.3.2. Iekšējās drošības biroja (turpmāk – Birojs) amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm mēnešalgas palielināšanu no 2021.gada 1.janvāra - mēnešalgu koeficienta palielināšana vidēji par 0,1 (iekļaujoties normatīvajos aktos noteiktajās 1,5 robežās un piemērojot Biroja iekšējos normatīvajos aktos noteiktos koeficienta piemērošanas kritērijus). Šobrīd Birojs nepietiekamā finansējuma apjoma dēļ neizmanto iespēju piemērot koeficienta diapazona maksimālās robežas. Atlīdzības izdevumu palielināšana preventīvi ļaus novērst kompetenta personāla aizplūšanu uz citām iestādēm. Esošo amatu vietu aizpildīšana ar kompetentiem un zinošiem nodarbinātajiem prasījusi lielas pūles un šogad Birojam izdevies samazināt amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm vakanto amata vietu skaitu un tas nepārsniedz 10%. Finansējuma pārdali mēnešalgas palielināšanai iespējams veikt Biroja resursu ietvaros, pārdalot finansējumu atlīdzības izdevumiem no izdevumiem, kas saistīti ar operatīvo darbību. Veiktie izdevumi, kas saistīti ar operatīvo darbību, pēdējos gados samazinās, ņemot vērā, ka operatīvās izmeklēšanas darbības tiek veiktas ar atklātām izmeklēšanas metodēm, nodrošinot izvīzīto mērķu sasniegšanu.

Ar prioritārā pasākuma “Iekšējās drošības biroja amatpersonu ar speciālajām pakāpēm atlīdzības palielināšana” pieteikumu iesniegts fiskāli neitrāls priekšlikums veikt izdevumu pārdali budžeta programmas 42.00.00 “Iekšējās drošības biroja darbība” ietvaros, samazinot izdevumus precēm un pakalpojumiem, optimizējot izdevumus, kas saistīti ar operatīvo darbību, 2021.gadā un turpmāk ik gadu 170 020 euro un atbilstoši palielinot izdevumus atlīdzībai Iekšējās drošības biroja amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm konkurētspējīgas atlīdzības nodrošināšanai no 2021.gada 1.janvāra.

5.4. Satiksmes ministrijas priekšlikums

Satiksmes ministrija ir iesniegusi Finanšu ministrijā fiskāli neitrālu priekšlikumu (2020.gada 14.jūlija vēstule Nr.15-01/2734), rosinot palielināt valsts pamatbudžeta prognozējamās ieņēmumus no pārējās valsts nodevas par speciālo atļauju (licenču) izsniegšanu atsevišķiem komercdarbības veidiem un attiecīgi palielināt dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus budžeta apakšprogrammā 31.08.00 “Transferts plānošanas reģioniem sabiedriskā transporta pakalpojumu funkciju nodrošināšanai”. 2020.gada 1.ceturksnī jau ir izsniegtas 126 licences 6 300 euro vērtībā un Satiksmes ministrija prognozē, ka 2021.gadā un 2023.gadā tiks izsniegtas līdz 220 licencēm par kopējo vērtību 11 000 euro. Ņemot vērā, ka atļaujas pasažieru komercpārvaldījumiem ar taksometriem derīgas četrus gadus, 2018.gadā izsniegtās licences būs jāatjauno 2022.gadā. 2018.gadā izsniegto licenču skaits bija 406 par kopējo vērtību 20 300 euro. Tādējādi 2022.gadā nepieciešams paredzēt par atļauju izsniegšanu pasažieru komercpārvaldījumiem ar taksometriem 25 000 euro apmērā. Ņemot vērā minēto, Satiksmes ministrija prognozē šādus nodevas ieņēmumus: 2021.gadā – 11 000 euro (palielinājums pret likumā “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021 un 2022.gadam” plānoto – 5 000 euro), 2022.gada 25 000 euro (palielinājums pret likumā “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021 un 2022.gadam” plānoto – 19 000 euro) un 2023.gadā – 11 000 euro. Attiecīgi atbilstoši plānotajiem ieņēmumiem no valsts nodevas nepieciešams palielināt izdevumus no dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem Satiksmes ministrijas budžeta apakšprogrammā 31.08.00 “Transferts plānošanas reģioniem sabiedriskā transporta pakalpojumu funkciju nodrošināšanai” 2021.gadā 5 000 euro, 2022.gadā 19 000 euro, 2023.gadā 5 000 euro apmērā, lai plānošanas reģioni nodrošinātu licences izsniegšanu pasažieru komercpārvaldījumiem ar taksometru.

5.5. Labklājības ministrijas priekšlikumi

5.5.1. Labklājības ministrija (turpmāk – LM) kā fiskāli neitrālu ir iesniegusi (LM š.g. 3.septembra vēstule Nr.25-1-01/62) labklājības nozares prioritāro pasākumu “Ģimenes valsts pabalsta un bērna piedzimšanas pabalsta saņēmēju loka paplašināšana” (18_07_P), nodrošinot to LM plānoto pamatbudžeta līdzekļu ietvaros.

Pasākuma mērķis ir mazināt sociālās atstumtības un nabadzības risku ģimenēm ar bērniem, uzlabojot ģimeņu, kurās aug bērni ar invaliditāti, materiālo situāciju, un mazināt administratīvo slogu personām ar invaliditāti un viņu ģimenēm pakalpojumu saņemšanā.

Ģimenes valsts pabalsta izmaksas nosacījuma maiņa ģimenēm, kuras aprūpē ir bērns ar invaliditāti

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalsta likumu (turpmāk - VSPL) ģimenes valsts pabalstu (turpmāk - ĢVP) piešķir personai, kura audzina bērnu vecumā no viena gada līdz 15 gadiem. Ja bērns ir vecāks par 15 gadiem, ĢVP piešķir uz laiku, kamēr bērns apmeklē izglītības iestādi, bet ne ilgāk kā līdz dienai, kad viņš sasniedz 20 gadu vecumu vai stājas laulībā. Līdz ar to šī brīža VSPL normatīvais regulējums ir nelabvēlīgs tām ģimenēm, kurās aug bērns ar invaliditāti un kurš sava veselības stāvokļa dēļ nevar turpināt mācības pēc 15 gadu sasniegšanas, jo ģimene pēc bērna ar invaliditāti 15 gadu vecuma sasniegšanas zaudē tiesības uz ĢVP un piemaksu pie ĢVP par divu un vairāk bērnu audzināšanu, un šāds regulējums ir pretrunā ar kopējo valsts politiku – īpaši atbalstīt bērnus ar invaliditāti un daudz bērnu ģimenes.

Par esošā regulējuma radīto personas iespējamo pamattiesību aizskārumu jau 2018.gada nogalē LM uzmanību vērta tiesībsargs. Tāpat Administratīvā apgabala tiesa 2020.gada 15.jūlijā ir iesniegusi pieteikumu Latvijas Republikas Satversmes tiesai par VSPL 6.panta otrās daļas 2.punkta neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 109.pantam: kas paredz piešķirt ĢVP par bērnu, kas ir vecāks par 15 gadiem, ar nosacījumiem – bērns mācās vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādē un nav stājies laulībā, neveicot individualizāciju un neparedzot gadījumu, ka bērniem ar noteikta veida invaliditāti un veselības stāvokli nav tiesiskas un faktiskas iespējas mācīties.

Līdz ar to nepieciešams paredzēt, ka ĢVP personai, kas audzina bērnu ar invaliditāti, piešķir no invaliditātes statusa noteikšanas dienas bērnam, bet ne ilgāk kā līdz dienai, kad bērns sasniedz 20 gadu vecumu, neatkarīgi no fakta, vai bērns apmeklē izglītības iestādi. Tādējādi, personai, kas audzinātu bērnu ar invaliditāti, papildus ĢVP būs tiesības saņemt arī piemaksu par divu un vairāku bērnu audzināšanu no viena gada līdz 20 gadu vecumam (neieskaitot), ja ģimenē augs vairāki bērni.

Saskaņā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) datiem uz 2019.gada decembri invaliditāte noteikta 2 864 bērniem vecumā no 15 līdz 19 gadiem. Savukārt ĢVP netika izmaksāts par 647 (jeb vidēji līdz 23%) bērniem ar invaliditāti vecumā no 15 līdz 19 gadiem.

Vecums	Bērnu skaits
15	45
16	73
17	109
18	118
19	302
Kopā:	647

VSAA dati 2019.gada decembris

Lai nodrošinātu ĢVP un piemaksas par divu un vairāk bērnu audzināšanu izmaksas, nepieciešams finansējums 215 451 *euro* apmērā. Ņemot vērā aktuālākos izpildes datus, ĢVP saņēmēju skaits nesasniedz 2020.gada plānoto skaitu, attiecīgi prognozēts, ka arī 2021.-2023.gadā

saņēmēju skaits ĢVP būs mazāks par bāzē plānoto, tādējādi 2021.-2023.gadā nepieciešamā finansējuma apmērs ĢVP tiks nodrošināts LM pamatbudžeta apakšprogrammā 20.01.00 “Valsts sociālie pabalsti” ĢVP plānotā finansējuma ietvaros.

Piedzimšanas pabalsta izmaksas nosacījumu maiņa

Šobrīd VSPL 8.panta otrā daļa nosaka, ka tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu rodas no astotās bērna dzīvības dienas vai no aizbildnības nodibināšanas dienas. Bērna tiesību un interešu prioritāte nozīmē, ka ne vien tiesai un citām institūcijām savi lēmumi jāpieņem, ievērojot bērnu tiesības un intereses, bet arī likumdevējam normatīvie akti jāpieņem vai jāgroza, aizsargājot bērnu tiesības un intereses iespējami labākajā veidā. Ņemot vērā, ka vecākiem finansiālie izdevumi, kas saistīti ar bērna piedzimšanu, izveidojas jau pirms bērna piedzimšanas, iegādājoties pūriņu un visas nepieciešamās lietas, lai pēc bērna piedzimšanas viņi spētu uzreiz nodrošināt pilnvērtīgu bērna aprūpi, tad valstiskā līmenī ir jāsniedz finansiāls atbalsts ģimenēm uzreiz pēc bērna reģistrācijas. Līdz ar to, lai mazinātu sociālās atstumtības un nabadzības risku ģimenēm, uzlabotu ģimeņu materiālo situāciju, nepieciešams paredzēt tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu par jebkuru reģistrētu bērnu. Ņemot vērā, ka personu skaits, kuras varētu skart minētās izmaiņas, ir ļoti neliels, minētās normas īstenošana tiks nodrošināta LM pamatbudžeta apakšprogrammā 20.01.00 “Valsts sociālie pabalsti” bērna piedzimšanas pabalstam plānotā finansējuma ietvaros un neradīs papildu finansējuma nepieciešamību.

Administratīvā sloga mazināšana personām ar invaliditāti

VSPL paredz, ka kopšanas pabalstu personai ar invaliditāti un pabalstu transporta izdevumu kompensēšanai piešķir no dienas, kad Veselības un darbības ekspertīzes ārstu valsts komisija (turpmāk – VDEĀVK) ir izdevusi attiecīgos atzinumus par indikāciju noteikšanu. Saskaņā ar VSPL, lai saņemtu valsts sociālo pabalstu, tā pieprasītājs personiski vai ar pilnvarotas personas starpniecību iesniedz VSAA rakstveida pieprasījumu. Taču praksē mēdz būt situācijas, kad personām savu fizisko spēju ierobežojumu dēļ nav iespējas šo iesniegumu ne parakstīt, ne arī iesniegt. Tāpat šīm personām gan dažādu veselības traucējumu dēļ, gan citu iemeslu dēļ bieži nav iespējams nokārtot pilnvarojumu. Lai atvieglotu īpašas kopšanas pabalsta un pabalsta transporta izdevumu kompensēšanai saņemšanas iespēju, tā mazinot administratīvo slogu un uzlabojot ģimeņu, kurās ir persona ar invaliditāti, iespējas saņemt sev nepieciešamo atbalstu, nepieciešams paredzēt, ka personām ar invaliditāti vai personām, kuras kopj bērnu ar invaliditāti un kurām VSAA izmaksā invaliditātes pensiju, valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu invaliditātes gadījumā vai piemaksu pie ĢVP par bērnu ar invaliditāti, īpašas kopšanas pabalstu un pabalstu transporta izdevumu kompensēšanai piešķir bez personas iesnieguma, tikai pamatojoties uz VDEĀVK sniegto informāciju par personai noteiktajām medicīniskajām indikācijām.

Citas nepieciešamās izmaiņas

Paredzēts precizēt terminoloģiju, saskaņot VSPL tiesību normas ar citu likumu normām, t.sk. ņemot vērā, ka 2021.gada 28.jūnijā stāsies spēkā Fizisko personu reģistra likums, novērst neskaidrības vairāku tiesību normu piemērošanā, nosakot, ka sociālā nodrošinājuma pabalsts personai tiek piešķirts viens, apmēra ziņā lielākais pabalsts, kā arī saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām un Invaliditātes likumu attiecībā uz personu, kurai ir noteikta invaliditāte, paredzēts mainīt pabalstu nosaukumus, lietojot terminus “persona ar invaliditāti” un “bērns ar invaliditāti”.

Lai VSAA nodrošinātu izmaiņu realizāciju (IS pielāgošanu), 2021.gadā sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta apakšprogrammā 04.05.00 “Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras speciālais budžets” nepieciešami līdzekļi 311 454 *euro* apmērā. Ņemot vērā samazinātās demogrāfijas tendences, tika pārskatīti 2021.gadam plānotie izdevumi bērnu kopšanas pabalsta izmaksu nodrošināšanai un prognozēts mazāks attiecīgā pabalsta saņēmēju skaits vidēji mēnesī, samazinot to par 197 personām. Līdz ar to nepieciešamais finansējums IS pielāgošanas nodrošināšanai 311 454 *euro* apmērā tiks nodrošināts LM pamatbudžeta apakšprogrammas

20.01.00 “Valsts sociālie pabalsti” ietvaros, veicot līdzekļu pārdali, samazinot izdevumus sociāla rakstura maksājumiem un kompensācijām un attiecīgi palielinot izdevumus valsts budžeta kapitālo izdevumu transfertiem no valsts pamatbudžeta uz valsts speciālo budžetu, lai nodrošinātu transferta pārskaitījumu uz valsts speciālā budžeta apakšprogrammu 04.05.00 “Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras speciālais budžets” (izdevumi pamatkapitāla veidošanai).

	2021
Ieņēmumi, euro	0
Izdevumi, euro	0
Finansiālā bilance	0
pamatbudžeta apakšprogramma 20.01.00 “Valsts sociālie pabalsti” – izdevumu sociāla rakstura maksājumiem un kompensācijām samazinājums	-311 454
pamatbudžeta apakšprogramma 20.01.00 “Valsts sociālie pabalsti” – izdevumu valsts budžeta kapitālo izdevumu transfertiem no valsts pamatbudžeta uz valsts speciālo budžetu palielinājums (apakšprogrammā 04.05.00 “Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras speciālais budžets” – izdevumi pamatkapitāla veidošanai)	311 454

Lai ieviestu minētās izmaiņas, nepieciešams veikt grozījumus Valsts sociālo pabalstu likumā.

5.5.2. LM ir iesniegusi fiskāli neitrālu priekšlikumu (LM š.g. 9.septembra vēstule Nr. 25-1-01/65). LM, veicot valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta bāzes izdevumu 2021.-2023.gadam atkārtotu analīzi, secinājusi, ka bezdarbnieka pabalsta saņēmēju skaits 2020.gadā nepieaug tik strauji kā tika prognozēts, sagatavojot 2021.-2023.gada valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta bāzes aprēķinu. Ņemot vērā, ka, prognozējot 2021.-2023.gada izdevumus, viens no faktoriem ir 2020.gada prognozētā izpilde, attiecīgi LM prognozē, ka arī 2021., 2022. un 2023.gadā bezdarbnieku pabalsta saņēmēju skaits varētu būt mazāks par bāzē plānoto (saņēmēju skaits vidēji mēnesī tiek prognozēts mazāks - 2021.gadā par 4 427 personām, 2022.gadā par 6 503 personām un 2023.gadā par 6 617 personām). Līdz ar to LM uzskata, ka valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta bāzes izdevumos 2021.-2023.gadam apakšprogrammā 04.02.00 “Nodarbinātības speciālais budžets” rodas izdevumu bezdarbnieka pabalsta izmaksām ietaupījums 2021.gadā 18 981 238 *euro* apmērā, 2022.gadā 29 364 026 *euro* apmērā un 2023.gadā 31 372 769 *euro* apmērā. Minēto izdevumu ietaupījumu LM vēlas pārdalīt LM neatliekamam pasākumu īstenošanai.

• **prioritārā pasākuma “Asistenta pakalpojuma pārskatīšana” (18_02_P) īstenošanai**, lai pilnveidotu asistenta pakalpojuma pašvaldībā nodrošināšanas kārtību.

Lai uzlabotu pakalpojuma pieejamību personām ar ļoti smagiem un smagiem funkcionēšanas spēju ierobežojumiem, prioritārais pasākums paredz pilnveidojumus asistenta pakalpojuma pašvaldībā nodrošināšanas kārtībā.

Personu loks, kam šobrīd ir tiesības pretendēt uz pakalpojuma piešķiršanu, ir noteikts Invaliditātes likumā, tie ir bērni ar invaliditāti ar īpašas kopšanas nepieciešamību un pilngadīgas personas ar I un II invaliditātes grupu, kurām ir VDEĀVK izsniegts atzinums par asistenta pakalpojuma nepieciešamību.

Asistenta pakalpojuma pašvaldībā nodrošināšana tika uzsāka ar 01.01.2013. un tas ir viens no galvenajiem pakalpojumiem personu ar invaliditāti neatkarības veicināšanai. Ieteikumi pakalpojuma pilnveidošanai sniegti Valsts kontroles 2016.gada 18.marta revīzijas ziņojumā “Vai personām ar invaliditāti paredzētais asistenta pakalpojums nodrošina tā izveidošanas mērķu segšanu?”, t.sk. sniegts ieteikums pilnveidot asistenta pakalpojuma nepieciešamības novērtēšanas kārtību.

Galvenās nepilnības: 1) nepilnīga pakalpojuma nepieciešamības noteikšanas kārtība, kas ļauj saņemt pakalpojumu arī personām, kurām asistenta atbalsts nav nepieciešams; 2) asistenta pakalpojuma administrēšana ir sarežģīta un rada nesamērīgu slogu asistentiem, pakalpojuma

saņēmējiem un sociālajiem dienestiem; 3) personas ar invaliditāti jūtas aizskartas, jo saņemtā pakalpojuma pierādīšanas dēļ nākas atklāt privātās dzīves detaļas; 4) nesamērīgi zems asistenta atalgojums (minimālā stundas tarifa likme).

Lai uzlabotu asistenta pakalpojuma pieejamību personām ar ļoti smagiem un smagiem funkcionēšanas spēju ierobežojumiem, LM paredzējusi pilnveidojumus asistenta pakalpojuma pašvaldībā nodrošināšanas kārtībā. LM ir izstrādājusi konceptuālā ziņojuma “Par asistenta pakalpojuma pašvaldībā pilnveidošanu” projektu (iesniegts Valsts kancelejā ar LM 14.07.2020.vēstuli Nr.TA-92/21-21/177 izskatīšanai Ministru kabinetā) (turpmāk – konceptuālā ziņojuma projekts), kurā ietverti risinājumi asistenta pakalpojuma pašvaldībā trūkumu novēršanai.

Prioritārais pasākums paredz ieviest vienotu anketu visās pašvaldībās pakalpojuma nepieciešamības izvērtēšanai pilngadīgām personām, noteikt vienas vienības cenu, paaugstināt atalgojumu asistentiem. Vienlaikus pasākums paredz ievērojami mainīt un paplašināt asistenta pakalpojumu bērniem ar invaliditāti (nosakot arī pavadoņa un asistenta pakalpojumus) un vienlaikus paredzot nodrošināt arī pašvaldības finansētu sociālo aprūpi, kā arī mainot pakalpojuma piešķiršanas kārtību.

Pasākums paredz, ka valsts finansē, bet pašvaldības administrē pavadoņa pakalpojumu bērniem un asistenta pakalpojumu pilngadīgām personām un bērniem. Norēķināšanās kārtība starp LM un sociālajiem dienestiem tiek saglabāta līdzšinējā – ministrija sedz pašvaldībām pakalpojumam izlietotā finansējuma apmēru. Savukārt sociālās aprūpes pakalpojumu bērniem finansē no pašvaldību budžeta līdzekļiem.

Saistībā ar Ministru kabineta (turpmāk – MK) 2019.gada 13.septembra sēdes lēmumu (MK sēdes protokols Nr.41 1.§ 20.punkts), ka valsts budžeta izdevumi, kas ir tieši saistīti ar minimālo algu ar 2020.gada 1.janvāri netiek piesaistīti minimālās algas apmēram, Saeima 2019.gada 13.novembrī pieņēma likumu “Grozījumi Invaliditātes likumā”, kurā noteikts deleģējums MK noteikt maksimālo personai piešķiramo asistenta pakalpojuma pašvaldībā apjomu un noteikt no valsts budžeta nepieciešamā finansējuma apmēru, atsaistot atalgojuma apmēru asistentiem no minimālās algas. Minētās normas stāsies spēkā 2021.gada 1.janvārī. Likumā “Grozījumi Invaliditātes likumā” MK dots jauns deleģējums noteikt asistenta pakalpojuma atteikšanas, izbeigšanas, pārtraukšanas nosacījumus, maksimālo asistenta pakalpojuma apjomu un asistenta pakalpojumam nepieciešamā valsts budžeta finansējuma apmēru.

Ņemot vērā identificētos trūkumus pakalpojuma nodrošināšanā, pakalpojuma nodrošināšanā nepieciešamas būtiskas izmaiņas. LM, iesaistot mērķa grupas organizācijas, ir sagatavojusi priekšlikumus pakalpojuma pilnveidošanai (ietverti konceptuālā ziņojuma projektā), un nepieciešams MK lēmums par atbalstāmo risinājuma variantu, lai sagatavotu nepieciešamās izmaiņas normatīvo aktu regulējumā. Pēc MK lēmuma par atbalstu prioritārajam pasākumam, nepieciešams vismaz seši mēneši, lai izstrādātu nepieciešamo tiesisko regulējumu un veiktu nepieciešamās izmaiņas informācijas sistēmās - Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmā (SPOLIS) un pašvaldību Sociālās sfēras procesu pārvaldības lietojumprogrammā (SOPA).

Galvenās izmaiņas ar 01.07.2021. pasākuma īstenošanas rezultātā (atbilstoši konceptuālā ziņojuma projekta 1.A variantam):

- tiek noteikta asistenta pakalpojuma vienas stundas cena. Vienlaikus, ieviešot vienas vienības cenas pieeju samaksā par pakalpojumu, jāņem vērā, ka atalgojums jebkuram pakalpojuma sniedzējam nedrīkst būt mazāks par valstī noteikto minimālo stundas tarifa likmi:

- par personai nodrošinātu vienas stundas pavadoņa un asistenta pakalpojumu no valsts budžeta tiek segti izdevumi atbilstoši pakalpojuma cenas kalkulācijai – 4,73 *euro*/1h, nosakot 5% administrēšanas izdevumiem;

- par nepilngadīgai personai nodrošinātu vienas stundas sociālās aprūpes pakalpojumu no pašvaldību budžeta tiek segti izdevumi atbilstoši pakalpojuma cenas kalkulācijā noteiktajam atalgojuma apmēram – 4,50 *euro*/1h, administrēšanas izdevumus sedz pašvaldības;

- pavadona, asistenta un sociālās aprūpes veicēja atalgojums pielīdzināts LM padotībā esošo ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestāžu aprūpētāju algai - 608 *euro* par slodzi (ar 01.07.2021.);

- atcelta nepieciešamība pēc VDEĀVK atzinuma pilngadīgām personām, jo par personas piederību mērķa grupai sociālais dienests var pārliecināties Invaliditātes informatīvajā sistēmā;

- bērniem pavadona pakalpojumu (5-18 g.v.) piešķirs, balstoties uz VDEĀVK izsniegto atzinumu par pavadona nepieciešamību (jauns atzinums);

- bērniem asistenta pakalpojumu (5-18 g.v.) piešķirs, balstoties uz VDEĀVK izsniegto atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību;

- pašvaldības finansētu sociālo aprūpi piešķirs bērniem, kuriem izsniegts VDEĀVK atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību un pašvaldības sociālais dienests konstatējis sociālās aprūpes nepieciešamību;

- nepieciešamību pēc pakalpojuma noteiks ar vienotu asistenta pakalpojuma nepieciešamības un atbalsta intensitātes novērtēšanas anketu pilngadīgām personām;

- piešķirs konstantu stundu apjomu mēnesī, ko persona būs tiesīga izmantot pēc saviem ieskatiem;

- pakalpojuma apjomu (konstants pakalpojuma stundu skaits mēnesī) pilngadīgām personām sociālais dienests noteiks atbilstoši intensitātes līmenim (koeficients 1 un koeficients 2), ko noteiks atbilstoši anketai par personas pārvietošanās spējām un personas iesaisti pasākumos (mērķiem);

- vienkāršota atskaitīšanās kārtība, paredzot iesniegt tikai ikmēneša apliecinājumu, t.i., asistenta un asistenta pakalpojuma saņēmēja parakstītu pakalpojuma pieņemšanas/nodošanas aktu par mēnesī izlietotajām pakalpojuma stundām (persona un asistents apliecina, ka pakalpojums sniegts/saņemts piešķirtajā konstanto stundu apjomā);

- noteikt prasību sociālajam dienestam veikt 10% pakalpojumu saņēmēju lietu izlases veida kontroli;

- transporta izdevumi asistentam tiks kompensēti atbilstoši vienotiem noteiktajiem kritērijiem, kas paredz atskaitīšanos.

Ņemot vērā nepieciešamās izmaiņas informācijas sistēmās, kā arī to, ka pirms jaunās kārtības stāšanās spēkā nepieciešams izstrādāt metodiku jaunās anketas pielietošanai un nodrošināt sociālo dienestu apmācības, kā arī veiksmīgai izmaiņu ieviešanai nepieciešama savlaicīga sabiedrības informēšana, prioritāro pasākumu paredzēts ieviest no 2021.gada 1.jūlija.

Asistenta pakalpojuma pašvaldībās nodrošināšanai LM pamatbudžeta bāzes izdevumos 2021.gadam plānoti izdevumi 18 810 639 *euro* apmērā. Plānots, ka asistenta pakalpojuma pašvaldībās saņēmēju unikālais skaits līdz 31.12.2021. sasniegs 11 812 personas (t.sk. 5 526 personas, kurām noteikta I invaliditātes grupa, un 5 193 personas, kurām noteikta II invaliditātes grupa, kā arī 1 093 personas līdz 18 gadu vecumam, kurām noteikta invaliditāte).

Invaliditātes likuma regulējums paredz, ka MK nosaka asistenta pakalpojumam nepieciešamā valsts budžeta finansējuma aprēķināšanas un piešķiršanas kārtību. Saskaņā ar MK 18.12.2012. noteikumu Nr.942 “Kārtība, kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu pašvaldībā, augstskolā un koledžā” normām asistenta atalgojums 2020.gadam noteikts atbilstoši minimālajai stundas tarifa likmei. Vienlaikus 01.01.2021. spēkā stāsies likums “Grozījumi Invaliditātes likumā”, kas paredz, ka MK nosaka asistenta pakalpojumam nepieciešamā valsts

budžeta finansējuma apmēru. Tādējādi nepieciešams sagatavot grozījumus MK noteikumos Nr.942, lai noteiktu asistenta pakalpojuma vienas stundas cenu no 01.01.2021. līdz 30.06.2021., kas tiktu aprēķināta, ņemot vērā minimālo algu, kāda tā būs no 01.01.2021., jo saskaņā ar darba likumdošanu darba samaksa nevar būt zemāka par minimālās algas apmēru (arī tad, ja tā nav noteikta minimālās stundas tarifa likmes apmērā, bet gan tā vietā noteikta pakalpojuma vienas stundas cena). Lai nodrošinātu asistenta pakalpojuma pašvaldībās sniedzēju darba samaksu 2021.gada pirmajā pusgadā atbilstoši prognozējamai minimālajai stundas tarifa likmei, papildu nepieciešami 1 484 835 *euro*.

Savukārt, lai pilnveidotu asistenta pakalpojumu pašvaldībā ar 01.07.2021., papildu nepieciešamais valsts budžeta finansējums 2021.gada otrajā pusgadā ir 8 001 285 *euro* (t.sk. 136 600 *euro* informācijas sistēmu Vienotās sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas (SPOLIS), (64 000 *euro*) un Pašvaldību sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu administrēšanas lietojumprogrammas (SOPA), (72 600 *euro*) izmaiņām), 2022.gadā – 21 364 224 *euro*, 2023.gadā – 23 372 967 *euro*. Līdz ar to, lai nodrošinātu prioritārā pasākuma ieviešanu un īstenošanu, kopā nepieciešams papildu valsts budžeta finansējums 2021.gadā 9 486 120 *euro* apmērā, 2022.gadā 21 364 224 *euro* apmērā un 2023.gadā 23 372 967 *euro* apmērā, tajā skaitā:

- apakšprogrammai 05.01.00 “Sociālās rehabilitācijas valsts programmas” pārējiem valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transfertiem pašvaldībām 2021.gadā 9 349 520 *euro*, 2022.gadā 21 364 224 *euro* un 2023.gadā 23 372 967 *euro*, lai nodrošinātu asistenta pakalpojuma pašvaldībās apmaksu;

- apakšprogrammai 97.02.00 “Nozares centralizēto funkciju izpilde” 2021.gadā 136 600 *euro*, tajā skaitā izdevumiem pamatkapitāla veidošanai 64 000 *euro*, lai nodrošinātu Vienotās sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmas (SPOLIS) pielāgošanu, un pārējiem valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transfertiem pašvaldībām 72 600 *euro*, lai nodrošinātu Pašvaldību sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu administrēšanas lietojumprogrammas (SOPA) pielāgošanu (transferta pārskaitīšanai Rīgas pilsētas pašvaldībai (Rīgas domes Informācijas tehnoloģiju centram SOPA izmaiņu veikšanai ar nosacījumu, ka veiktās izmaiņas tiek ieviestas visām pašvaldībām bezmaksas lietošanā)).

Plānots, ka 2021.gadā pakalpojuma saņēmēju skaits sasniegs 11 106 personas (t.sk. 2600 bērni), 2022.gadā – 11 661 personu un 2023.gadā – 12 244 personas (pieaugums ik gadu vidēji par 5%).

Vienlaikus, ieviešot plānotos pasākumus, papildu izdevumi radīsies arī pašvaldību budžetiem 2021.gadā 1 838 890 *euro*, 2022.gadā 4 746 633 *euro* un 2023.gadā 4 983 965 *euro*.

Lai ieviestu minētās izmaiņas, nepieciešams veikt grozījumus Invaliditātes likumā, nedefinējot un nosakot tiesības bērniem saņemt pavadoņa pakalpojumu un sociālās aprūpes pakalpojumu, kā arī pārskatot personu grupas, kurām ir tiesības saņemt asistenta pakalpojumu. Jānosaka deleģējums MK noteikt kritējus pavadoņa, asistenta un sociālās aprūpes nepieciešamībai un jāpārskata deleģējums kritērijiem par asistenta pakalpojuma nepieciešamību. Jānosaka pienākums no pašvaldību budžeta līdzekļiem finansēt sociālās aprūpes pakalpojumu, kā arī jāizvērtē nepieciešamība noteikt personas datu apstrādes tiesības Valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēmā (SPOLIS).

• prioritārā pasākuma “Atbalsts nevalstiskajām organizācijām” (18_14_P) īstenošanai, lai nodrošinātu atbalstu labklājības nozari pārstāvošajām nevalstiskajām organizācijām.

Līdz šim LM ir sniegusi atbalstu labklājības nozari pārstāvošajām nevalstiskajām organizācijām (turpmāk – NVO), kuru darbības vērstas uz sociālās atstumtības riskam pakļauto sabiedrības grupu informēšanu, izglītošanu, iesaistīšanu un aktivizēšanu. Šāda atbalsta saglabāšana NVO ir būtiska arī turpmākajos gados. Līdz ar to paredzēts 2021.- 2023.gadā turpināt

iepriekšējos gados valsts budžeta finansēto NVO pasākumu ilgtspējas nodrošināšanu - atbalsta sniegšanu NVO, kuru darbības galvenās jomas saistītas ar labklājības nozares jautājumiem, sniedzot kvalitatīvu ekspertīzi nozares politikas plānošanai, stiprinot sabiedrības savstarpējo komunikāciju un izpratni par labklājības jomas jautājumiem, tādejādi nepieciešams palielināt LM pamatbudžeta apakšprogrammai 05.63.00 "Dotācija biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskām organizācijām" dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus subsīdijām un dotācijām 2021.-2023.gadam ik gadu 150 000 *euro* apmērā.

- **prioritārā pasākuma "Pabalsta aizbildnim par bērna uzturēšanu apmēra dubultošana" (18_04_P) īstenošanai**, lai no 2021.gada 1.jūlija nodrošinātu pabalsta aizbildnim par bērna uzturēšanu apmēra dubultošanu, nosakot to 215 *euro* mēnesī par bērnu līdz 6 gadiem (ieskaitot) un 258 *euro* mēnesī par bērnu vecumā no 7-17 gadiem (ieskaitot).

Normatīvajos aktos noteikts, ka ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem primāri nodrošina aprūpi ģimeniskā vidē - pie aizbildņa vai audžuģimēnē. Ģimeniskā vidē dzīvojošu bērnu īpatsvars no visu ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaitu 2019.gadā sasniedza 90%, ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu īpatsvars pret visu nepilngadīgo bērnu skaitu valstī bija 1,74%. Bērnu aprūpes iestādēs 2019.gada 31.decembrī atradās 621 bērns, lielākā daļa no kopējā bērnu skaita iestādē ir vecumā no 13 līdz 17 gadiem. Bāriņtiesas un atbalsta centri norāda, ka tieši pusaudžiem ir lielākās grūtības atrast audžuģimēni vai aizbildni. Lai risinātu iepriekšminētās problēmas, valdība apstiprināja koncepcijā "Par adopcijas un ārpusģimenes aprūpes sistēmu pilnveidošanu" (MK 09.03.2015. rīkojums Nr.114) piedāvātos pasākumus un no 2017.gada notiek koncepcijā plānoto pasākumu pakāpeniska ieviešana. Pasākums paredz turpināt koncepcijā plānoto pasākumu ieviešanu un no 2021.gada dubultot pabalsta aizbildnim par bērna uzturēšanu apmēru (215 *euro* mēnesī par bērnu līdz 6 gadiem (ieskaitot) un 258 *euro* mēnesī par bērnu vecumā no 7-17 gadiem (ieskaitot)), t.i., vienādojot to ar pabalstu audžuģimēnē ievietota bērna uzturam. Šobrīd pabalsta apmērs ir 107,5 *euro* mēnesī par bērnu līdz 6 gadiem un 129 *euro* mēnesī par bērnu vecumā no 7-17 gadiem (ieskaitot). Lai īstenotu pasākumu, nepieciešams palielināt dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem un izdevumus sociāla rakstura maksājumiem un kompensācijām LM pamatbudžeta apakšprogrammai 20.01.00 "Valsts sociālie pabalsti" 2021.gadā 2 370 251 *euro* apmērā, 2022. un 2023.gadā ik gadu 4 750 859 *euro* apmērā.

	2021.gads	2022.gads	2023.gads
Bērnu, kuriem izmaksājams pabalsts, skaits, vidēji mēnesī	3 296	3 478	3 478
Pabalsta apmērs, vidēji mēnesī, <i>euro</i>	97,05	148,82	148,82
Plānotie izdevumi gadā, <i>euro</i>	3 838 527	6 211 155	6 211 155
Plānotie izdevumu 2021.-2023.gadam LM pamatbudžeta bāzē, <i>euro</i>	1 468 276	1 460 296	1 460 296
Papildu nepieciešamais finansējums, <i>euro</i>	2 370 251	4 750 859	4 750 859

- **pasākuma "Labklājības nozares ēku sakārtošana" īstenošanai**, lai turpinātu sakārtot infrastruktūru valsts sociālās aprūpes centros (18_06_P), kā arī citās labklājības nozares ēkās, tādejādi uzlabojot klientiem sniegtā valsts finansētā pakalpojuma kvalitāti.

LM valdījumā atrodas 88 otrās un trešās grupas publiskās ēkas, finansējums nolietotās infrastruktūras sakārtošanai apstiprinātās LM pamatbudžeta bāzes izdevumu ietvaros ir nepietiekams. Lai kaut daļēji risinātu neatliekamās nolietotās labklājības nozares infrastruktūras sakārtošanas pasākumus, paredzēts uzlabot vismaz 6 ēku tehnisko stāvokli. Lai īstenotu pasākumu, nepieciešams finansējums LM pamatbudžeta apakšprogrammā 97.02.00 "Nozares centralizēto funkciju izpilde" izdevumiem pamatkapitāla veidošanai 2021.gadā 2 881 425 *euro* apmērā (indikativās remontu (apdares atjaunošanas darbu) izmaksas - 350 *euro* m², līdz ar to 2021.gadā būs iespējams izremontēt apmēram 8 232 m² (aprēķins ir indikatīvs, vidējās izmaksas ņemtas atbilstoši šī brīža izmaksām, faktiskās izmaksas iepirkumu rezultātā var atšķirties)).

- **prioritārā pasākuma “Labklājības nozares kritiskās IT infrastruktūras rezerves datu centra izveidošana” (18_08_P) īstenošanai**, lai mazinātu risku nozares funkciju izpildei būtisko informācijas sistēmu “SAIS”, “VDEĀVK IIS” un “BURVIS” darbības nepārtrauktībai un uzlabotu sistēmu darbības atjaunošanas procesu.

Pasākuma ietvaros LM plāno izvietot rezerves datu centrā VSAA valsts informācijas sistēmas - Sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmas (SAIS), VDEĀVK valsts informācijas sistēmas - Invaliditātes informācijas sistēmas (VDEĀVK IIS) un Nodarbinātības valsts aģentūras valsts informācijas sistēmas - Bezdarbnieku uzskaites un reģistrēto vakanču informācijas sistēmas (BURVIS) rezerves kopijas datu apmaiņai, lai nodrošinātu nozares valsts informācijas sistēmu darbību augstā konfidencialitātes, integritātes un pieejamības līmenī, kā arī darbības nepārtrauktības režīmu pamatdarbības sistēmas avārijas gadījumā un ļautu atjaunot datus iespējami īsākā laikā, neradot būtiskus pakalpojuma nodrošināšanas pārrāvumus. Vienlaikus tiek plānots pielāgot arī ar sistēmu darbību saistīto infrastruktūru un nodrošināt centralizētu risinājumu ieviešanu sistēmu funkcionalitātes nodrošināšanai. Pasākuma īstenošana konceptuāli ir atbalstīta Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā.

Lai īstenotu pasākumu, nepieciešams papildu finansējums LM pamatbudžeta apakšprogrammā 97.02.00 “Nozares centralizēto funkciju izpilde” 2021.gadā 1 500 000 *euro* apmērā, tajā skaitā izdevumiem pamatkapitāla veidošanai 1 327 891 *euro* (datu replikācijas un atjaunošanas attālinātajā rezerves datu centrā risinājuma izveides izmaksām) un izdevumiem precēm un pakalpojumiem 172 109 *euro* (izveidotā IT risinājuma uzturēšanas izmaksām), un izdevumiem precēm un pakalpojumiem 2022.–2023.gadā ik gadu 344 218 *euro* apmērā (izveidotā IT risinājuma uzturēšanas izmaksām).

- **pasākuma “Kvalitātes paaugstināšana nozares iestādēs klientiem sniegto pakalpojumu nodrošināšanai” īstenošanai**, lai nodrošinātu Valsts darba inspekcijas (turpmāk – VDI), Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – NVA), Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas (turpmāk – VBTAI) un VSAA darbinieku atalgojuma konkurētspējas stiprināšanu, kas novērstu lielo kadru mainību LM padotības iestādēs un ļautu piesaistīt augsti kvalificētus darbiniekus nozares funkciju kvalitatīvai nodrošināšanai. Salīdzinoši zemais atalgojums ir nozīmīgākais iemesls personāla mainībai un kvalificēta personāla atlasē.

Neskatoties uz atalgojuma palielinājumu pēdējos gados, šo iestāžu atalgojums joprojām nav konkurētspējīgs nedz salīdzinājumā ar privāto sektoru, nedz arī salīdzinājumā ar citām valsts pārvaldes iestādēm – VDI darbinieku vidējā mēnešalga ir 88% apmērā no MK 2013.gada 29.janvāra noteikumos Nr.66 “Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību” (turpmāk - MK noteikumi) noteiktās mēnešalgas maksimālās skalas, NVA – 84%, VBTAI – 93% un VSAA – 82%.

Pasākuma ietvaros plānots palielināt VDI, NVA, VBTAI un VSAA darbinieku atalgojumu, tādējādi nodrošinot, ka ar 2021.gadu atalgojuma apmērs sasniegs 90% no noteiktās mēnešalgas maksimālās skalas NVA, VSAA, savukārt VDI un VBTAI 2021.gadā sasniegs 100% no noteiktās mēnešalgas maksimālās skalas. Palielinot atalgojumu 100% apmērā no maksimāli pieļaujamās mēnešalgas skalas, VDI darbinieka atalgojums palielināsies vidēji par 145 *euro* mēnesī, VBTAI – vidēji par 83 *euro* mēnesī, savukārt, palielinot atalgojumu 90% apmērā no maksimāli pieļaujamās mēnešalgas skalas, NVA darbinieka atalgojums palielināsies vidēji par 81 *euro* mēnesī un VSAA – vidēji par 80 *euro* mēnesī.

Papildus, lai motivētu iestāžu darbiniekus, pasākuma ietvaros paredzēts ar 2021.gadu nodrošināt NVA, VDI, VBTAI un VSAA darbiniekiem prēmiju saskaņā ar amatpersonas/darbinieka ikgadējo darbības un tās rezultātu novērtējumu vidēji 65% apmērā no darbinieka mēnešalgas, savukārt ar 2022.gadu VDI un VBTAI darbiniekiem arī atvaļinājuma pabalsta izmaksas 50% apmērā no darbinieka mēnešalgas apmēra.

Lai īstenotu pasākumu, nepieciešams papildu valsts budžeta finansējums izdevumiem atlīdzībai 2021.gadā 2 593 442 *euro* apmērā, 2022.–2023.gadā ik gadu 2 754 725 *euro* apmērā, tajā skaitā LM **pamatbudžetā** 2021.gadā 1 127 807 *euro* apmērā, 2022. – 2023.gadā ik gadu 1 289 090 *euro* apmērā un **speciālajā budžetā** 2021. – 2023.gadā ik gadu 1 465 635 *euro* apmērā.

Finansējums atlīdzībām nepieciešams šādās LM pamatbudžeta apakšprogrammās:

- 07.01.00 “Nodarbinātības valsts aģentūras darbības nodrošināšana” 2021. – 2023.gadā ik gadu 634 401 *euro* apmērā;

- 21.01.00 “Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” 2021.gadā 428 901 *euro* apmērā, 2022. – 2023.gadā ik gadu 555 538 *euro* apmērā;

- 22.01.00 “Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija un bērnu uzticības tālrunis” 2021.gadā 64 505 *euro* apmērā, 2022. – 2023.gadā ik gadu 99 151 *euro* apmērā.

Vienlaikus, ņemot vērā, ka VSAA un daļēji arī NVA darbība tiek finansēta valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ietvaros, tad, lai ievērotu vienlīdzīgu pieeju nodarbināto atlīdzības politikā, nepieciešams papildu valsts budžeta finansējums atalgojuma palielināšanai, tajā skaitā:

- apakšprogrammai 04.02.00 “Nodarbinātības speciālais budžets” 2021. – 2023.gadā ik gadu 186 167 *euro* apmērā;

- apakšprogrammai 04.05.00 “Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras speciālais budžets” 2021. – 2023.gadā ik gadu 1 279 468 *euro* apmērā, veicot attiecīgus transfera pārskaitījumus no sociālās apdrošināšanas pakalpojumu budžetiem atbilstoši to izdevumu īpatsvaram sociālās apdrošināšanas pakalpojumu finansējuma summā.

	2021	2022	2023
Ieņēmumi, euro	0	0	0
Izdevumi, euro	0	0	0
Finansiālā bilance	0	0	0
Valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta apakšprogramma 04.02.00 “Nodarbinātības speciālais budžets” – izdevumu sociāla rakstura maksājumiem un kompensācijām (bezdarbnieka pabalstiem) samazinājums	-18 981 238	-29 364 026	-31 372 769
Pamatbudžeta apakšprogramma 05.01.00 “Sociālās rehabilitācijas valsts programmas” – izdevumu pārējiem valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferiem pašvaldībām palielinājums	9 349 520	21 364 224	23 372 967
Pamatbudžeta apakšprogramma 97.02.00 “Nozares centralizēto funkciju izpilde” – izdevumu precēm un pakalpojumiem, pārējiem valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferiem pašvaldībām un izdevumu ieguldījumiem pamatkapitālā palielinājums	4 518 025	344 218	344 218
Pamatbudžeta apakšprogramma 05.63.00 “Dotācija biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskām organizācijām” – izdevumu subsīdijām un dotācijām palielinājums	150 000	150 000	150 000
Pamatbudžeta apakšprogramma 20.01.00 “Valsts sociālie pabalsti” – izdevumu sociāla rakstura maksājumiem un kompensācijām (pabalstiem aizbildnim par bērna uzturēšanu) palielinājums	2 370 251	4 750 859	4 750 859
Pamatbudžeta apakšprogramma 07.01.00 “Nodarbinātības valsts aģentūras darbības nodrošināšana” – izdevumu atlīdzībai palielinājums	634 401	634 401	634 401
Pamatbudžeta apakšprogramma 21.01.00 “Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” – izdevumu atlīdzībai palielinājums	428 901	555 538	555 538

Pamatbudžeta apakšprogramma 22.01.00 “Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija un bērnu uzticības tālrunis” – izdevumu atlīdzībai palielinājums	64 505	99 151	99 151
Valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta apakšprogramma 04.02.00 “Nodarbinātības speciālais budžets” – izdevumu atlīdzībai palielinājums	186 167	186 167	186 167
Valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta apakšprogramma 04.05.00 “Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras speciālais budžets” – izdevumu atlīdzībai palielinājums	1 279 468	1 279 468	1 279 468

5.6. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas priekšlikums

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) ir iesniegusi priekšlikumus par dabas resursu nodokļa (turpmāk – DRN) ieņēmumu palielināšanu saistībā ar atsevišķu DRN likmju izmaiņām, kā arī iesniegusi priekšlikumus izdevumu pasākumiem.

DRN izmaiņas

VARAM iesniegusi šādus priekšlikumus DRN izmaiņām:

- Atcelt atbrīvojumu par CO₂ emisijām, ja stacionārajās tehnoloģiskajās iekārtās kā kurināmo izmanto kūdru.

Šobrīd kūdras izmantošanai stacionārajās tehnoloģiskajās iekārtās kā kurināmajam paredzēts labvēlīgs režīms – atbrīvojums no DRN samaksas par CO₂ emisijām, kas rodas, izmantojot kūdru. Kūdra nav atjaunojamais energoresurss, attiecīgi esošais atbrīvojums ir pretrunā ar vispārējiem politiskajiem uzstādījumiem par siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju samazināšanu.

	Esošā likme	Paaugstinātā likme		
		2021	2022	2023
Oglekļa dioksīda (CO ₂) emisija kūdras izmantošanai stacionārajās tehnoloģiskajās iekārtās, <i>euro par tonnu</i>	0	12	15	15

- Pakāpeniski paaugstināt DRN likmi sadzīves atkritumu apglabāšanai atkritumu poligonos – no 50 uz 95 *euro* par tonnu.

VARAM ir atkārtoti izvērtējusi DRN likmi par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos, ievērojot Eiropas Savienības direktīvās izvirzītos mērķus atkritumu apsaimniekošanas jomā. Lai veicinātu Latvijas Republikas saistību izpildi attiecībā uz atkritumu pārstrādi un reģenerāciju, kā arī samazinātu poligonos apglabājamo atkritumu apjomu, DRN likmes par sadzīves atkritumu apglabāšanu nepieciešams turpināt paaugstināt.

	Esošā likme	Paaugstinātā likme		
		2021	2022	2023
Sadzīves atkritumu apglabāšana, <i>euro par tonnu</i>	50	65	80	95

- Pakāpeniski paaugstināt DRN likmi bīstamo atkritumu apglabāšanai atkritumu poligonos - no 60 uz 100 *euro* par tonnu.

VARAM ir atkārtoti izvērtējusi DRN likmi par bīstamo atkritumu apglabāšanu poligonos. DRN likmes par bīstamo atkritumu apglabāšanu nepieciešams paaugstināt, harmonizējot ar likmēm sadzīves atkritumu apglabāšanai un ievērojot to, ka bīstamie atkritumi rada lielāku kaitējumu videi nekā sadzīves atkritumi.

	Esošā likme	Paaugstinātā likme		
		2021	2022	2023
Bīstamo atkritumu apglabāšana, <i>euro par tonnu</i>	60	70	85	100

- Paaugstināt fiksēto nodokļa maksājumu par C kategorijas piesārņojošo darbību emisijām – no 71,14 *euro* līdz 250 *euro*.

Pētījumā “Dabas resursu nodokļa likmju piemērošanas efektivitātes izvērtēšana” (SIA “Ernst & Young Baltic”, 2019) tika izvērtēta fiksētā nodokļa maksājuma par C kategorijas piesārņojošām darbībām efektivitāte. Fiksētais maksājums par C kategorijas piesārņojošajām darbībām 50 LVL apmērā tika noteikts DRN likumā 2006. gadā, un attiecīgi 2014. gadā konvertēts uz eiro. Šobrīd fiksētais nodokļa maksājums ir 71,14 *euro*. 2006. gadā noteiktās DRN likmes par ūdens un gaisa piesārņošanu salīdzinājumā ar 2020. gadā spēkā esošajām likmēm ir paaugstinātas. Turpretī, fiksētais maksājums visā šajā laika periodā nav mainījies, kā rezultātā fiksētais nodokļa maksājums nav proporcionāls citām nodokļa likmēm par vides piesārņošanu un, tādēļ nevar tikt uzskatīts par efektīvu. Pētījumā secināts, ka šo maksājumu nepieciešams pakāpeniski pacelt par 250-300 %, atstājot iespēju nodokli aprēķināt un maksāt atbilstoši nodokļa maksātāja faktiskā piesārņojuma veidam un apjomam.

	Esošā likme	Paaugstinātā likme		
		2021	2022	2023
Fiksētais nodokļa maksājums par C kategorijas piesārņojošu darbību, <i>euro</i>	71,14	178	200	250

- Paaugstināt DRN likmes par emisijām gaisā (PM₁₀, NH₃ un NO_x).

Pētījumā “Dabas resursu nodokļa likmju piemērošanas efektivitātes izvērtēšana” (SIA “Ernst & Young Baltic”, 2019) tika izvērtēta DRN likmju par gaisa piesārņošanu efektivitāte un izstrādāti priekšlikumi nepieciešamajām likmju izmaiņām, ievērojot piesārņojošo vielu emisiju prognozes un emisiju samazināšanas mērķus 2030. gadam.

	Esošā likme	Paaugstinātā likme		
		2021	2022	2023
Daļiņas PM ₁₀ , <i>euro par tonnu</i>	75,00	105	120	135
Amonjaks (NH ₃), sērūdeņradis (H ₂ S) un pārējie neorganiskie savienojumi, <i>euro par tonnu</i>	18,50	50	70	90
Sēra dioksīds (SO ₂), slāpekļa oksīdi (NO _x – slāpekļa oksīdu summa, pārrēķināta uz NO ₂), <i>euro par tonnu</i>	85,37	125	140	160

DRN ieņēmumu izmaiņas 2021.-2023.gadā, *euro*

DRN izmaiņu veids		2021	2022	2023
Atcelt atbrīvojumu par CO2 emisijām, ja stacionārajās tehnoloģiskajās iekārtās kā kurināmo izmanto kūdras	valsts budžetā	35 100	55 575	58 500
	pašvaldību budžetā	0	0	0
Pakāpeniski paaugstināt DRN likmi sadzīves atkritumu apglabāšanai atkritumu poligonos	valsts budžetā	1 912 500	2 707 250	3 537 302
	pašvaldību budžetā	0	1 245 250	2 124 230
Pakāpeniski paaugstināt DRN likmi bīstamo atkritumu apglabāšanai atkritumu poligonos	valsts budžetā	-15 739	6 427	27 018
	pašvaldību budžetā	35 413	40 954	46 102
Paaugstināt fiksēto nodokļa maksājumu par C kategorijas piesārņojošo darbību emisijām	valsts budžetā	279 232	501 150	693 281
	pašvaldību budžetā	186 155	334 100	462 187
Paaugstināt DRN likmes par emisijām gaisā	valsts budžetā	96 518	154 842	210 313
	pašvaldību budžetā	64 345	103 228	140 209
KOPĀ	valsts budžetā	2 307 611	3 425 244	4 526 414
	pašvaldību budžetā	285 913	1 723 532	2 772 728

Izmaiņu ieviešanai VARAM jāsaņem attiecīgi grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā un jāiesniedz izskatīšanai Ministru kabinetā budžeta pavadošo likumprojektu paketē.

Finanšu ministrijas viedoklis par DRN izmaiņām

Līdz šim VARAM aprēķināto fiskālo ietekmju izpilde bijusi dažāda. Piemēram, no 2019.gada aprīlī pieņemtajiem grozījumiem, kas paredzēja ietekmi 2019.g. +1,0 milj. *euro*, izpilde bija vien ~ +0,2 milj. *euro* (ieņēmumu pieaugums pret iep.g.). 2019.gada nogalē pieņemto grozījumu ietekme 2020.g tika vērtēta +2,2 milj. *euro* apmērā. Divos ceturkšņos ietekmei par dabas resursu ieguvī un vides piesārņošanu vajadzētu būt ~+1,1 milj. *euro*. Ieņēmumu pieaugums attiecīgajā DRN objektu grupā bija +1,1 milj. *euro*, līdz ar to secināms, ka šajā gadījumā ietekme līdz šim ir izpildījusi. Savukārt par akmeņoglēm, koksu un lignītu, kur fiskālā ietekme divos ceturkšņos būtu ~ +0,4 milj. *euro*, ieņēmumi 2020.gada 7 mēnešos pret 2019.gada 7 mēnešiem ir pat samazinājušies (NACE 2.red. nozarē Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana -0,2 milj. *euro*).

VARAM skaidro, ka Dabas resursu nodokļa mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu, atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus, kā arī vērš uzmanību, ka, piemēram, palielinoties nodokļa likmei par atkritumu apglabāšanu, atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi būs ieinteresēti atkritumu poligonos nodot pēc iespējas mazāk atkritumu, līdz ar to plānotajiem grozījumiem Dabas resursu nodokļa likumā fiskālā ietekme praksē var būt zemāka.

Vienlaikus Finanšu ministrijas ieskatā, ja ieņēmumi tiek norādīti konkrētā apmērā un tiem pretī tiek plānoti izdevumu pasākumi, ir jānodrošina to attiecīgā izpilde.

Izdevumu pasākumi

VARAM ir iesniegusi priekšlikumus izdevumu pasākumiem – kādiem mērķiem būtu novirzāmi no DRN izmaiņām iegūstamie papildu resursi valsts budžetā (VARAM un Sabiedrības integrācijas fonda (turpmāk – SIF) izdevumu pasākumiem):

- nodrošināt Likteņdārza objekta Saieta nama būvniecības pabeigšanu un funkcionalitātes nodrošināšanu, ievērojot, ka Saieta nams visa gada garumā ir piemiņas, izglītības un kultūras pasākumu vieta Sēlijas, Vidzemes un Zemgales novadu iedzīvotājiem un viesiem, kā arī nozīmīgs reģiona iedzīvotāju saskarsmes un saziņas centrs, Likteņdārza sabiedriskais centrs un vieta, kur var rīkot dažādus kultūras un izglītojošus pasākumus;
- nodrošināt sabiedrības drošību – turpināt Salaspils kodolreaktora uzturēšanas darbus;
- stiprināt ministrijas resora kapacitāti un kompetences, lai, īstenojot mūsdienīgas darba metodes, nodrošinātu efektīvu noteikto darbību mērķu sasniegšanai;
- nodrošinātu kompensāciju par īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem būtiskiem postījumiem un par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās un mikroliegumos izmaksāšanu aprēķinātajā apjomā;
- paaugstināt sabiedrības izpratni un īstenot pasākumus pārejai uz aprites ekonomiku, tai skaitā Plāna "Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027.gadam" (apstiprināts Ministru kabineta 2020.gada 2.septembra sēdē) uzdevumu ieviešana;
- pilnveidot e-pakalpojumu pieejamību un integrācijas procesu e-pārvaldību;
- paaugstināt pilsonisko līdziesaisti, iedzīvotāju savstarpējo uzticēšanos un sadarbību starp dažādām sabiedrības grupām, uzticēšanos valstij un ticību spējai ietekmēt lēmumus, veicināt un paaugstināt iedzīvotāju piederības sajūtu Latvijai.

Kopsavilkums par prioritārajiem pasākumiem, kuriem novirzāms DRN ieņēmumu pieaugums valsts budžetā, *euro*

Pasākums	Budžeta programma (apakšprogramma)	2021	2022	2023
VARAM pasākumiem, tai skaitā:		1 728 052	900 000	990 000
Likteņdārza Saieta nama būvniecības pabeigšana un funkcionalitātes nodrošināšana	30.00.00 "Attīstības nacionālie atbalsta instrumenti"	1 578 052	0	0
Salaspils kodolreaktora uzturēšana	28.00.00 "Meteoroloģija un bīstamo atkritumu pārvaldība"	150 000	150 000	150 000
Integrēta pieeja resursu pārvaldībai. II posms		0	300 000	300 000
	32.00.00 "Valsts reģionālās attīstības politikas īstenošana"		233 616	233 616
	97.00.00 "Nozaru vadība un politikas plānošana"		66 384	66 384
Kompensāciju par īpaši aizsargājamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem zaudējumiem un par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos izmaksas nodrošināšana	24.08.00 "Nacionālo parku darbības nodrošināšana"	0	300 000	300 000

Pasākums	Budžeta programma (apakšprogramma)	2021	2022	2023
Pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027.gadam pasākumu īstenošana. I posms	21.13.00 "Nozares vides projekti"	0	150 000	240 000
SIF pasākumiem, tai skaitā:		70 000	300 000	310 000
Sabiedrības integrācijas e-pakalpojumu un e-pārvaldības attīstība	01.00.00 "Sabiedrības integrācijas fonda vadība"	70 000	100 000	110 000
Nevalstisko organizāciju (NVO) fonds	02.00.00 "Latvijas NVO fonda un latviešu valodas apguves programmas"	0	200 000	200 000
Kopā (VARAM un SIF)		1 798 052	1 200 000	1 300 000
DRN ieņēmumu pieaugums valsts budžetā		2 307 611	3 425 244	4 526 414
<i>DRN ieņēmumu pieauguma daļa, kas novirzāma kopējai fiskālajai telpai</i>		<i>509 559</i>	<i>2 225 244</i>	<i>3 226 414</i>

Ņemot vērā minēto, VARAM iesniegtie priekšlikumi paredz DRN papildu ieņēmumus 2021.gadā novirzīt izdevumiem 1 798 052 *euro*, 2022.gadā – 1 200 000 *euro* un 2023.gadā un turpmāk ik gadu – 1 300 000 *euro* un attiecīgi DRN papildu ieņēmumu daļa 2021.gadā 509 559 *euro*, 2022.gadā 2 225 244 *euro* un 2023.gadā 3 226 414 *euro* apmērā ir novirzāma kopējai fiskālajai telpai.

5.7. Zemkopības ministrijas priekšlikums

Zemkopības ministrijas ieskatā ļoti svarīgi būtu PVN piecu procentu likmi saglabāt pēc 2020.gada 31.decembra PVN likumā noteiktiem augļiem, ogām un dārzeniem. PVN samazinātās likmes 5% apmērā svaigiem augļiem, ogām un dārzeniem ieviešana ir bijusi efektīva. Ieviešanas mērķi ir sasniegti, jo ēnu ekonomika nozarē ir samazinājusies par 20%, tādā veidā legālajā tirgū darbojošies komersanti ir kļuvuši konkurētspējīgāki, augļu, ogu un dārzeņu cenas samazinājās par 11,7% procentpunktiem, turklāt Latvijā tās visā apsekošanas periodā ir zemākās starp Baltijas valstīm.

Visi efektivitātes rādītāji ir izpildīti. Reģistrēto PVN maksātāju skaits augļkopības un dārzenkopības nozarē ir pieaudzis par 9%, augļu, ogu un dārzeņu audzētāju apgrozījums ir pieaudzis par 9%, savukārt augļkopības un dārzenkopības preču apgrozījums kopumā valstī palielinājies par 16%, produkcijas patēriņš 2018.gadā ir palielinājies par 10% un 2019.gadā par 9%, vidējais atalgojums nozarē pieaudzis 2018.gadā par 11% un 2019.gadā par 9%.

PVN samazinātās likmes ieviešana ir devusi pozitīvu efektu uz augļkopības un dārzenkopības nozari kopumā. Augļkopības un dārzenkopības platības ir pieaugušas par 8,5%, Latvijā saražotās produkcijas vērtība ir palielinājusies par 45%, ārējās tirdzniecības rādītāji ir uzlabojušies, vidējais darba ņēmēju skaits augļkopības un dārzenkopības nozarē ir pieaudzis par gandrīz 6%.

Valsts ieņēmuma dienesta dati liecina, ka PVN ieņēmumi Augkopības un lopkopības medniecības un saistīto palīgdarbību nozarē (NACE 2.red. apk. kods 01) 2018.gadā pret 2017.gadu ir samazinājusies par 3,4 milj. *euro* (no -1,7 milj. *euro* 2017.gadā uz -5,1 milj. *euro* 2018.gadā). Vērtējot 2019.gadu, budžetā iemaksājamā summa salīdzinājumā ar 2018.gadu samazinājusies par 0,3 milj. *euro* un atmaksājamā summa pieaugusi par 1 milj. *euro*, līdz ar to kopumā PVN ieņēmumi

turpina samazināties. Tādejādi prognozējams, ka samazinātās PVN likmes saglabāšana 5% apmērā svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem rada negatīvu fiskālo ietekmi uz valsts pamatbudžeta ieņēmumiem, jo ieviestais pasākums bija terminēts līdz 2020.gada 31.decembrim. Līdz ar to PVN ieņēmumi sākot ar 2021.gadu ik gadu samazināmi indikatīvi par 3 milj. *euro*.

Ministrijām sekot līdz ienēmumu izpildei un, ja ienēmumu izpilde nesasniedz plānoto apmēru, veikt papildu pasākumus, lai nodrošinātu ieņēmumus plānotajā apmērā vai iesniegt Finanšu ministrijā attiecīgus priekšlikumus izdevumu samazinājumam.

Bez tam, lai stiprinātu Valsts robežsardzes spējas, ir notikušas sarunas Aizsardzības ministrijai ar Iekšlietu ministriju un ir panākta vienošanās par robežsardzes vajadzībām nepieciešamā aprīkojuma iegādi.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija ir iesniegusi priekšlikumu palielināt izdevumus atlīdzībai 2021.gadam 51 659 EUR apmērā programmā 01.00.00 "Sabiedrisko pakalpojumu regulēšana", novirzot tam ieņēmumu no maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu atlikumus uz 2021.gada 1.janvāri.

Finanšu ministrs

J.Reirs

Zane Adijāne, 67095437
zane.adijane@fm.gov.lv